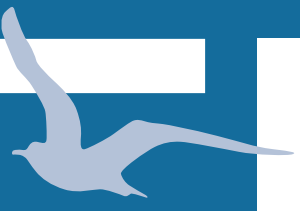

Yeşil

Mart 2017
Sayı: 03

ÜCRETSİZDİR

marat

SARIYER BELEDİYESİ KENT KÜLTÜRÜ VE YAŞAM DERGİSİ

**"Koyun kurt ile gezerdi
Fikir başka başk'olmasa"**

ÂŞIK VEYSEL

hüseyin

2017

● Zülfü Livaneli ● İbrahim Baştuğ ● Vecdi Çıracıoğlu ● Metin Yeğin ● Salih Bolat ● Halil Genç ● Aslan Özdemir
● Mesut Kara ● Cem Gürdeniz ● Setenay Özbek ● Gülşen İşeri ● Erkan Doğanay ● İsmail Bakar ● Zeynep Şen

“DÖRT MEVSİM YAŞAYAN SARIYER”

SARIYER BELEDİYESİ ÖDÜLLÜ FOTOĞRAF YARIŞMASI

ÇAĞRI MERKEZİ

4441
722

SON BAŞVURU TARİHİ
11 Ağustos 2017

www.sariyer.bel.tr

f Sariyerbld t SariyerBelediye S Sariyer.tv.tr

ŞÜKRÜ GENÇ

Sarıyer Belediye Başkanı

Merhaba, Sevgili Sarıyerliler

SEVGİLİ DOSTLAR, Zaman su gibi akıp gidiyor.

Yeşil Martı'nın üçüncü sayısının eskizleri önüme geldiğinde, bir kez daha dolu dizgin geçen zamanın hızını fark ettim. O hızla akıp giden zaman içinde, ne kadar büyük bir sıklıkla anma törenleri yaptığımızı da..

Daha dün gibi yitirdiğimiz **Koca Çınar Yaşar Kemal** Usta'nın ölüm yıldönümünde dostlarla bir araya gelip paha biçilemez mirasını anarken, en az O'nun kadar büyük bir Anadolu Bilgesi, **Aşık Veysel Şatıroğlu**'nun da ölüm yıldönümünün yine bir Mart gününe rastladığını anımsıyoruz.

Yeşil Martı'nın bu sayısında da, o büyük ozana, o değerli **Anadolu Filozofu**'na dair özenle hazırlanmış bir dosya bulacaksınız. Sevginin ve hoşgörünün ozanı Veysel'i tüm yönleri ile ele alan satırları okuyacaksınız.

Sarıyer Belediyesi olarak kültür ve sanat etkinliklerimizin hızı hiç kesilmiyor, kesilmeyecek. Ama, her yıl olduğu gibi bu etkinliklerin doruğa ulaşacağı aylara giriyoruz.

Fakir Baykurt Öykü Yarışmamız, Dört Mevsim Yaşayan Sarıyer Fotoğraf Yarışmamız, ve tabii Mayıs ayında tüm sanat ve edebiyat severlerin dört gözle beklediği **Sarıyer Edebiyat Günleri,** bunlardan sadece bir kaç..

Bizler bir yandan **Sarıyer Halkı** için yaşamı daha iyileştireci, daha kolaylaştıracı hizmeti daha yüksek standartlara çıkaran çalışmalarımızı sürdürürken, ilçemizi daha yaşanabilir daha huzurlu ve kaliteli bir seviyeye yükseltirken, bunun bir parçası olarak kültürü de sanatı da, çabamızın ayrılmaz ve vazgeçilmez bir parçası olarak saydık, sayıyoruz, saymaya da devam edeceğiz.

Yeşil Martı'nın bu sayısını hazırlayan arkadaşlarımızın emeklerini bir kez daha alkışlarken; Mart'ın, Bahar'ın ve gelecek günlerin tüm Sarıyerliler'e, tüm halkımıza ve ülkemize daha fazla umut, barış, daha çok sevgi ve daha çok demokrasi getirmesi dileklerimizle.

Sevgi ve selamları sunuyorum.

Kapak Resmi: Hüseyin Işık

yesilmarti@sariyer.bel.tr

Mart 2017
Sayı: 03

Sahibi: T.C. Sarıyer Belediyesi adına **ŞÜKRÜ GENÇ**

Genel Yayın Yönetmeni
CENGİZ KAHRAMAN
kahramance@gmail.com

Genel Koordinatör
İSMAİL ERDEM
ismailerdem67@gmail.com

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
ÖNDER KÖMÜR
onderkomur1983@gmail.com

Yayın Kurulu
Halil Genç
Vecdi Çıracıoğlu
Filiz Coşkun
Cengiz Kahraman
Aslan Özdemir

Yapım: MAVİ MEDYA

Editör
ASLAN ÖZDEMİR
aslan.ozdemir@gmail.com

Yayın Koordinatörü
VEDDİ ÇIRACIOĞLU
veddihisar@gmail.com

Kreatif Yönetmen
MUSTAFA GÖKMEN
mustafagokmene@gmail.com

Halaskargazi Cad. Badur İşhanı No:20 K:7
Şişli 34371 İSTANBUL Tel: 0212 241 21 39

Baskı
Turkuvaaz
Haberleşme
ve Yay. A.Ş.
Sabah Matbaa
Tesisleri
Sancaktepe /
İstanbul
Tel:
0216 585 90 00

Aylık süreli yayındır.

Sarıyer'de Yaşar Kemal Sempozyumu gerçekleşti

SARIYER Belediyesi, edebiyatımızın koca Çınarı **Yaşar KEMAL**'i ölümünün 2.yılında, bir sempozyumla andı. **Yaşar Kemal Kültür Merkezi**'nde gerçekleşen sempozyumun açılış konuşmasında Sarıyer Belediye Başkanı **Şükrü Genç** Yaşar Kemal'in usta bir röportajcı, büyük bir edebiyatçı ve **barışın simgesi** olduğunu vurguladı. Başkan Genç, bir sohbetinde

Yaşar Kemal'in kendini anlatmak için kullandığı, **"...Kendimi bildim bileli zulüm görenlerle, hakkı yenenlerle, sömürülenlerle, acı çekenlerle, yoksullarla birlikteyim..."** sözlerinin binlerce süslü cümleden anlamlı olduğunu belirterek, **"Koca Çınar'ı anlatmak için yazılacak binlerce süslü cümlelerin, belki de kitabın çok daha üzerinde ve deyim yerindeyse tam da 'Yaşar Kemal'ce bir**

tanımlama değil mi?" diye sordu. Ardından, **"Değişimin romancısı Yaşar KEMAL"** temalı bir oturum gerçekleştirildi. Üç oturumdan oluşan sempozyumda konuşan Yaşar Kemal'in eşi akademisyen **Ayşe Semiha Baban**, yargılanan gazetecileri kastederek ve Büyük Usta'ya atıfta bulunarak söylediği, **"İnsan soyu tükenirken, en kutsanacak olan**

onlardı" sözü oturuma damga vurdu. Yazar Asuman Kafa Bükeoğlu, Feridun Andaç, Burhan Sönmez, Mahmut Temizyürek, Altan Öymen, Ferhat Boratav, Zeynep Oral, Ali Kırca, Şeyhmus Diken sempozyumda birer konuşma gerçekleştiren yazarın eşi **Ayşe Semiha Baban** ise **Yaşar Kemal**'in 2011 yılında Gazeteciler Cemiyeti'nde yaptığı konuşmayı hatırlattı. ■

Selam olsun düşünce özgürlüğü ve insan hakları için direnen meslektaşlarıma

1952 yılının son günlerinde Aşık Vey-sel'i görmeye gitmiştim, köyüne. Tam dönecekken büyük bir deprem haberi geldi, 3 Ocak 1952, Erzurum, Hasankale yerle bir olmuş. Yakında olduğum için ilk giden gazeteci ben oldum. Çok büyük acılar yaşıyorduk. Depremden sağ çıkanlar eksi 30 derecede incecik çadırlarda yaşam savaşı verirken çoğu 'keşke ölseydik, bu halimizden daha iyi olurdu' diyordu. Taş kesilmiş insanlar, donmuş toprak, gömülemeyen ölümler ve bilen bilir anlatılmaz bir koku... Sakıp Hatunoğlu adında bir arkadaş-la birlikte dolaşıyorduk. Bir donmuş bebek gördük, yaşıyor gibiydi. Ben röportajları aktarıyorum telefonla, gazete filan gördüğümüz yok. Günler sonra elimize gazete geçti, benim röportajda o bebeği anlatmışım. Okurken önce arkadaşım ağlamaya başladı, sonra ben... O gün bir kez daha anlam sözün gücünü.

Basının gücü sözün gücüdür. Onun için de basın her zaman büyük baskı altında kalmıştır. Yazarları, gazetecileri, gazeteleri satın alma o batan Osmanlıdan kalma bir gelenektir. Daha

YAŞAR KEMAL

da yoğunlaşarak sürüyor.

Bizde basından gereğinden fazla korkuluyor. Basın da kendisinden korkuyor. O da kendi kendini eleştirmiyor. Gazetecilik bir yaratıcılıktır. Gazete, okuyucusunu kendi yetiştirir. Politika bir dedikodu Arenasına dön-nerse, gazeteler de gece gündüz aynı kişilerin aynı tür sözlerini, dedikodula-rını, küfürlerini yazar, bol üstsüz, bol bol İlanla gazete yerine cıncık buncuk verirse milleti canından bıktırır.

Gazete haber verir. Gazete öğretir. Gazete okuyucunun nabzına göre şerbet vermez. Gazete okuyucularını kıskırtmaz. Kol gibi harflerle manşetler vererek, bir spor karşılaşmasını en büyük ulusal olay durumuna sokmaz. Kürt sorunu gibi büyük ulusal so-runlarla oynamaz. Doğa kırımı gibi

ülkenin geleceğiyle ilgili konularda gerçekleri saptırmaz.

Basın zanaat değil sanattır, yaratıcılıktır, dirençtir. Basın hiç bir çıkarın yanında olmamalıdır, kendi çıkarı olsa bile. İşte basının özgür olması budur.

Özgürlük düşüncesi sınırsızdır. Basın, dünyamızdaki pek çok kötülüğün bilinmesini, duyulmasını sağlayarak önemli savaşimler vermiştir, kahra-manlar yetiştirmiştir.

Düşünceyle uğraşmak, düşünceye önem vermek baskıcı düzenlerde her insanın başını belaya sokuyor. Bugüne kadar basın şöyle bir doya-sıya özgürlük yüzü göremedi. Hep baskı, hep baskı, hep satın alma... İşte bugünlere geldik.

Hani eskiden bir güç vardı, ona ilerici güç diyorduk ya hepimiz karanlık bir duvarın önüne geldik başımızı son hızla vurmak üzereyiz. Yargı mekanizması adalet yerine öfke ve korku kaynağı olursa işte bir ülke böyle olur.

Hapisane kötüdür, ölüm gibi. Bilincine varınca, düzleşir, olağanlaşır. İnsan soyunu zulüm kadar hiçbir şey küçültmez. Ne derler, zulmün artsin ki tez zeval bulasin... Zulüm aşağılık, insanlık dışı bir şeydir, ölümden de beterdir. Bilincine varınca olağanlaşır. Hepsinden beteri de insan soyunun yakasına yapış-

mış korkudur. İnsan korkusunun üstüne yürüdükçe, korku azalır, gücünü yitirir, insan soyu korkuda çürümez. Zulüm zulüm değildir aslında, zulüm korkudur. Her şeyin temeli, beteri korkudur.

Diyorum ki, korkulmasın, bugünkü, bu geliş geçici duruma bakıp umutsuzluğa düşmenin bir gereği yok...

Bugün hapisanelerde, mahkeme kapılarında veya mahkeme kapılarına gitmeyi beklerken mesleğinin ve insanlık onurunun hakkını verenler var. Onlar ve onların hakları için omuz omuza yürüyen, sesini yükseltenler insanlığımızın daha bitmediğini, vurdumduymazlığımızın bizi öldürücü hale getirmediğini kanıtlıyorlar.

İnsanoğlu umutsuzluktan umut yaratandır. Demokrasiyi yaratmak insanlığın büyük gücü olmuştur. Çok söyledim, tekrar söyleyorum. Ya demokrasi ya hiç... Ve Türkiye 'hiç'e layık değildir.

Selam olsun düşünce özgürlüğü ve insan hakları için direnen meslektaşlarıma. Selam olsun, korkunun üstüne yürüyenlere. Selam olsun insanlık toptan tükenmedikçe umudun da tükenmeyeceğini gösterenlere. İnsan soyu içinde en güzelleri, en kutsanacak olanları onlardır.

28 Mart 2011

SALİH BOLAT

Çukurova Orhan Kemal Edebiyat Festivali

ADANA'NIN Çukurova Belediyesi tarafından düzenlenen **"Orhan Kemal Edebiyat Festivali"** nin ikincisi, 17-18-19 Şubat 2017 günlerinde gerçekleşti. Giderek bir geleneğe dönüşmek üzere olan en kapsamlı edebiyat etkinliklerinden Orhan Kemal Edebiyat Festivali, bir edebiyat buluşması niteliğinde geçti. Festivalin Onur Konuğu **Muzaffer İzgü** rahatsızlığı nedeniyle festivale katılamadı ancak **Adanalılara** duygu dolu bir mesaj gönderdi. **Doğu Akdeniz Belediyeler Birliği** (DABB) ve Çukurova Belediye Başkanı Soner Çetin, **"Bu bereketli toprakların bir evladı olarak, bu bereketli topraklarda doğmuş Orhan Kemal'e borcumuzu ödüyoruz"** dedi.

İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antakya, Antalya, Mersin, Tarsus ve Mu't'tan altmış kadar yazar ve şairin okullarıyla buluştuğu festivale Adanalı sinema sanatçısı ve şair **Menderes Samancılar**, Türkiye'nin önde gelen karikatürcülerinden **Semih Poroy**, Adanalı öykücü-romancı **Özcan Karabulut**, akademisyen yazar **Özgür Mumcu**, yazar ve aktivist **İhsan Elicaçık**, Yazar **Halil Genç**, Adanalı şair-yazar ve akademisyen **Salih Bolat** katıldı. **2. Orhan Kemal Edebiyat Festivali'**ne bu yıl çocuklar ve gençler de renk ve neşe kattı.

2.Orhan Kemal Edebiyat Festivali'nde bu yıl **"Çukurova"** konulu bir şiir yarışması da düzenlendi. Türkiye genelinden gönderilen yüzlerce eser arasında ikisi Adana dışından olmak üzere üç eser, başkanlığını **Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Çetin Derdiyok**'un yaptığı jüri tarafından ödüle değer görüldü.

Festival'de **Orhan Kemal ödüllü** kitap kapakları, Varlık Yayınları ve **"Yaşar Kemal'den Muzaffer İzgü"** ye adlı mozaik sergilerinin açılmasıyla başladı. Eski TDK Başkanı Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın, Türkçenin söz varlığını anlattı, çeşitli konuşmacılar Orhan Kemal'i, Salih Bolat ve Halil Genç ile Özcan Karabulut öykü türünü tartıştılar. **"Eskici ve Oğulları"** filminin kısa gösterimine oyuncu-sanatçı Menderes Samancılar katıldı ve filmle ilgili anlamları anlattı.

Orhan Kemal'in anılarının zikredildiği bir yerde olmanın çok mutlu olduğunu söyleyen yazar ve aktivist İhsan Elicaçık, festivalin **"muhteşem bir edebiyat geçidi"** olduğunu söyleyerek, "dın, tarihinde hiç bu kadar istismar edilip ayaklar altına alınmamıştı. Ülke monarşiye ve tek adamlığa doğru götürülmek isteniyor. Bu tarihin akışına terstir" ifadelerini kullandı. Türkiye'nin çağdaş birikiminin bu geriye gidışe, tarihin ters akışına izin vermeyeceğini de söylemesi, salondakilerden büyük alkış aldı.

Festivalin Onur Konuğu, Türk edebiyatının kilometre taşlarından

Çukurova Edebiyat Festivali'nde Sarıyer Belediyesi de yer aldı. Soldan sağa (İsmail Başkan, İsmail Erdem, Cengiz Kahraman, Menderes Samancılar, Halil Genç, Önder Kömür)

ve bir Adanalı olan **Muzaffer İzgü** rahatsızlığı nedeniyle festivale katılamadı ancak salonda kendisini bekleyen Adanalılara mesajıyla seslendi. İzgü, **"Orhan Kemal, Yaşar Kemal ve ben üçümüz bileşken insanlardık. Üçümüz de emek kenti Adana'yı anlattık. Adana anlatılmayı hak eden bir şehir. Biz o güzel şehrin dramlarını, öykülerini, yaşamlarını yazdık. Bizden sonra da yazarlar oldu ve hala olacak"** dedi.

2.Orhan Kemal Edebiyat Festivali'ne

gösterilen yoğun ilgi için Adana halkına teşekkür eden Çukurova Belediye Başkanı Soner Çetin, **"Adana, kültür ve sanat etkinliklerine aç bir kentti. Biz bunu bilerek göreve geldiğimiz günden bu yana kültürel etkinliklere büyük önem veriyoruz. Orhan Kemal Edebiyat Festivalimiz her geçen yıl içerik olarak zenginleşiyor ve kalite kazanıyor. Festivalde emeği geçen tüm ekip arkadaşlarımıza ve Adanamıza şeref veren konuklarımıza teşekkür ediyor ve kendilerini**

yürekten selamlıyorum. Orhan Kemal bu bereketli topraklardan çıkan en nadide değerlerimizden biri. Orhan Kemal'e borcumuzu ödüyoruz" dedi. Yakın zamanda Çukurova'ya **"Bülent Ecevit Sanat Parkı"** kazandıracaklarını aktaran Çukurova Belediye Başkanı Soner Çetin, "Parkımıza piyano şeklinde bir kütüphane yapacağız ve o kütüphaneye Muzaffer İzgü'nün adını vereceğiz. Değerli sanatçılarımıza yaşarken hak ettikleri değeri vermek lazım" diye konuştu. ■

ORHAN KEMAL KİMDİR?

15 EYLÜL 1914'te Adana'nın Ceyhan ilçesinde doğdu. 2 Haziran 1970'te yaşamını yitirdi. Toplumsal gerçekçi romanın usta kalemi, öykü ve roman yazarı. Asıl adı **Mehmet Raşit Ögütçü** İlk Büyük Millet Meclisi'nde Kastamonu Mebusu olan ve seçildiği Adalet Bakanlığı'ndan 3 gün sonra istifa ettirilip yargılanan **Abdülkadir Kemali Bey**'in oğlu. Babasının, 1930'da Ahrar Fırkası'nı kurmak ve gazete çıkarmak yüzünden öldürölme korkusuyla Suriye'ye geçmesi üzerine, ortaokul son sınıfta öğrenimini yarıda bırakmak zorunda kaldı. Bir süre Suriye ve Lübnan'da yaşadı. 1932'de Adana'ya döndü. İşçilik, dokumacılık, ambar memurluğu, katiplik yaptı.1939'da ilk şiirlerini de yazdığı askerliği esnasında, komünizim propagandası yapmak suçlamasıyla 5 yıl hapse mahkum oldu. Kayseri, Adana ve Bursa cezaevlerinde yattı. Bursa Cezaevi'nde **Nâzım Hikmet**'le tanışması yaşamının ve yazarlığının dönüm noktası oldu. 1943'te salverildikten sonra Adana'ya döndü. Amelelik, sebze nakliyeciliği. **Adana Verem Savaş Derneği** nde katiplik yaptı. 1950'de İstanbul'a yerleşti, hayatını yazılarıyla kazandı. 1966'da bir lokantadaki konuşmasında komünizim propagandası yaptığı suçlamasıyla yargılandı, beraat etti. Yaşamının son döneminde Bulgaristan ve Romanya Yazarlar Birliği'nin davetlisi

olarak, daha çok da tedavi amacıyla Sofya'ya gitti. 2 Haziran 1970'te Sofya'da tedavi edildiği hastanede beyin kanamasından öldü. İstanbul'da Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Hece ölçüsüyle Kayseri Cezaevi'nden yazıp gönderdiği ilk şiiri **"Duvarlar"** 1939'da Yedigün dergisinde **"Reşad Kemal"** imzasıyla yayınlandı. "Raşid Kemal" takma adıyla yazdığı şiirler Yedigün ve **Yeni Mecmua**'da çıktı. İlk romanı "Babaevi"nin bir bölümünü oluşturan "Balık" öyküsü, Yeni Edebiyat dergisinde 1940'ta yayınlandı. Bundan sonra çalışmalarını öyküde yoğunlaştırdı. **"Orhan Kemal"** adını ilk kez 1942'de **"Yürüyüş"** dergisinde yayınlanan şiir ve öykülerinde kullandı. Öyküleri, Varlık, Seçilmiş Hikayeler, Yeditepe başta olmak üzere dönemin tüm dergilerinde yer aldı. Gazetelere tefrika romanlar ve film senaryoları yazdı. Geçimini sağlamak, para kazanmak amacıyla durmadan yazdı.

72. Koşuş, Murtaza, Eskici ve Oğulları, Kardeş Payı adlı eserleri tiyatroya uyarlandı. Doğrudan oyun olarak 1964'te yazdığı tek eseri **"İspinozlar", "Yalova Kaymakamı"** adıyla sahnelendi.

Öykü ve romanlarında günlük yaşamın değişik yönlerini işledi. Kahramanlarını çoğunlukla sömürülen, yoksul insanlardan

seçti. Bu insanların yaşamlarını, sorunlarını, iç dünyalarını yansıtırken kinsiz, sevecen, umutlu bir yaklaşım benimsedi. **"Babaevi"**nde çocukluk yıllarını, **"Avare Yıllar"**da gençliğini anlattı. Eserlerinin hemen hepsinde toplumsal yapıdaki gelişmeleri ustaca vurguladı. Güçlü gözlem gücüyle, özgün ve yalın anlatımıyla hâlâ çok okunan ve sevilen eserler yarattı. Eserlerinde hızlı bir olay akışı ve devingenliğin yanı sıra **"dialoglara"** ağırlık verdiği dikkat çeker. Sanatının olgun döneminde daha çok Adana yöresindeki toprak ve fabrika işçilerini konu aldı. **Çukurova**'nın toplumsal ekonomik yapısındaki değişimin yöre halkı üzerindeki etkilerini inceledi. Ailesi 1971'den itibaren adına **"Orhan Kemal Roman Armağanı"** vermeye başladı.

İBRAHİM BAŞTUĞ

Halk şairi mi, halkevi şairi mi? Âşık Veysel

Âşık Veysel'in 5 Kasım 1931'de Sivas'ta katıldığı Âşıklar Bayramı'nda çekilen fotoğrafı.

SİVAS'IN Şarkışla ilçesine bağlı **Sivrialan** köyünde yaşayan **Gülizar** her zamanki gibi **Ayıpınar** merasına koyunların sütünü sağmaya gitti. Karnında taşıdığı bebeğin doğum zamanının gelmesi, Gülizar'ın koyun sağması kadar doğal ve sıradandı. Gülizar doğurduğu oğlanın göbeğini, ihtimal taşı taşla vurarak kesmiş, yine muhtemeldir ki entarisinden yırttığı bir bez parçasına sararak köye dönmüştü. Yürüyerek tabii!

Büyüyüp eline aldığı sazla bütünleşince **“Üçyüzonda gelmiş idim cihana”** diyecek çocuğun adı **Veysel**'di. Eski takvim hesabıyla 1310 yeni takvimde 1894'e denk düşmektedir. Uzun ince, hazin ve incelikli ol hikâyat böyle başladı.

Veysel de bütün yaşitları gibi, dağılma sürecine girmiş imparatorluğun ücra bir köyünde düşe kalka okul çağına geldi. Tam okula başlayacakken köyü çiçek salgını bastı; Veysel'in sol gözü görmez oldu. Çok geçmeden öteki gözünü de bir kazada... küçük Veysel görme yetisini tamamen yitirdi.

Denir ki: **“Babası da şîire meraklı, bir saz vermiş Veysel'in eline. Halk ozanlarından da şiirler okuyup ezberleterek avutmağa çalışmış oğlunu.”**

Sivas'ın Divriği ilçesine bağlı Çamşılı köyünden Ali Ağa'dan (Âşık Alâ) ders aldı. Ali Ağa, Veysel'in babası Ahmet Ağa'nın arkadaşıydı. Veysel **Pir Sultan Abdal, Karacaoğlu, Dertli, Ruhsati** gibi ustaların deyişlerini çalıp söylemeye başladı.

Birinci Dünya Savaşı, imparatorluğun dağılışını hızlandırmış, elde kalan son topraklarda yeni bir devlet, yeni bir dünya kurma mücadelesi başlamıştır. Yani 1920'li yıllar... Veysel o yılları şöyle anar: **“Ne yazık ki bana olmadı kısmet Düşmanı denize dökerken millet Felek kırdı kolumu, vermedi nöbet Kılıç vurmak için düşman başına.”**

Genç Veysel'i akrabalarından **Esmâ** ile evlendirdiler. Bir kızları, bir oğulları oldu. Oğlan daha on günlükken öldü. Genç Veysel bu yıllarda peşi peşine annesini ve babasını da kaybetti. Küçük kızı henüz altı aylıktı; eşi Esmâ evlerinin yanışmasıyla kaçtı. Yapayalnız kalan Veysel küçük kızını iki yıl yaşatabildi. İkinci kez evlendiğinde yıl 1928'di. Yaşamını sonuna dek paylaşacağı, kızlarının ve oğullarının anası Gülizar, **Hafik**'in Karayaprak köyündendi.

YILDIZININ PARLADIĞI AN

Cumhuriyet kurulmuş, genç ve idealist öğretmenler Anadolu'ya dağılmıştı. Bunlardan biri de 1930-1934 yılları arasında Sivas Lisesi'nde görev yapan **Ahmet Kutsi Tecer**'di. Bugün neredeyse bir vecizeye dönen ünlü **“Orda bir köy var uzakta/ O köy bizim köyümüzdür/ Gezmek de, tozmasak da/ O köy bizim köyümüzdür”** şiirinden tanıdığımız Ahmet Kutsi Tecer, 37 yaşına geldiği halde köyünden dışarı çıkmayan Veysel ile yaşamında bir dönüm noktası oldu. **Sivas**'ta il milli eğitim müdürlüğü de yapan **Ahmet Kutsi Tecer**, kenti karış karış dolaşıp folklorik derlemeler yapıyordu. O sıralar **Sivas**'ta bulunan **Muzafer Sarısözen** ile **Halk Şairleri**

Koruma Derneği'ni kurdu. Dernek ilk iş olarak 5 Kasım 1931'de Sivas'ta **“Halk Şairleri Bayramı”**nı düzenledi. Sivas ve çevresinden 15 halk şairinin katıldığı etkinlik üç gün sürdü. Basının da ilgi göstermesiyle yurt çapında yankı uyandıran etkinlik nedeniyle Devlet Demiryolları'nın Ankara-Sivas arasındaki tren biletlerinde indirimli tarife uyguladığı edebi kaynaklara geçti. Bayramın iki yıldızı vardı: **Âşık Veysel** ve **Talibi Coşkun**.

Ahmet Kutsi Tecer, Veysel'in köyünden çıkmasına vesile olan etkinliği düzenlemekle kalmayıp daha sonra yükseköğretim genel müdürü olunca onun köy enstitülerinde saz öğretmenliği yapmasını da sağladı.

Ankara'da **Folklor Araştırmaları Kurumu**'nun 1980 Nisan'ında düzenlediği Ahmet Kutsi Tecer'i anma gününde eşi Melahat Tecer'in anlattığına göre; Sivas Halk Şairleri Bayramı'na katılan halk şairlerine dernekçe yolluk ve harçlık niyetine bir miktar para verilir. Sıra Veysel'e geldiğinde **“Bizim derneğe para vermemiz lazım, çünkü bize değer verdiniz, köyümüzden buraya getirip dinlediniz, dinlettiniz”** diyerek paranın yarısını derneğe bırakır. Yine **Melahat Tecer** anlatmıştır: Sık sık Tecer'leri ziyarete gelen Veysel, Melahat Hanım'ın temizliğe düşkünlüğünü bildiğinden yanında daima yedek bir çift çorap bulundurur, kapının önünde değiştirir.

Yeri gelmişken değinmeden geçemeyeceğim: Kül (Can Yay., 2001) adlı kitabındaki **“İnce âşıktır, çantasında bir çift yedek çorapla dolaşır Veysel”** şiirini (tek dizelik bir şiir) bu olayın esiniyle yazmış, ustayı selamlamıştım.

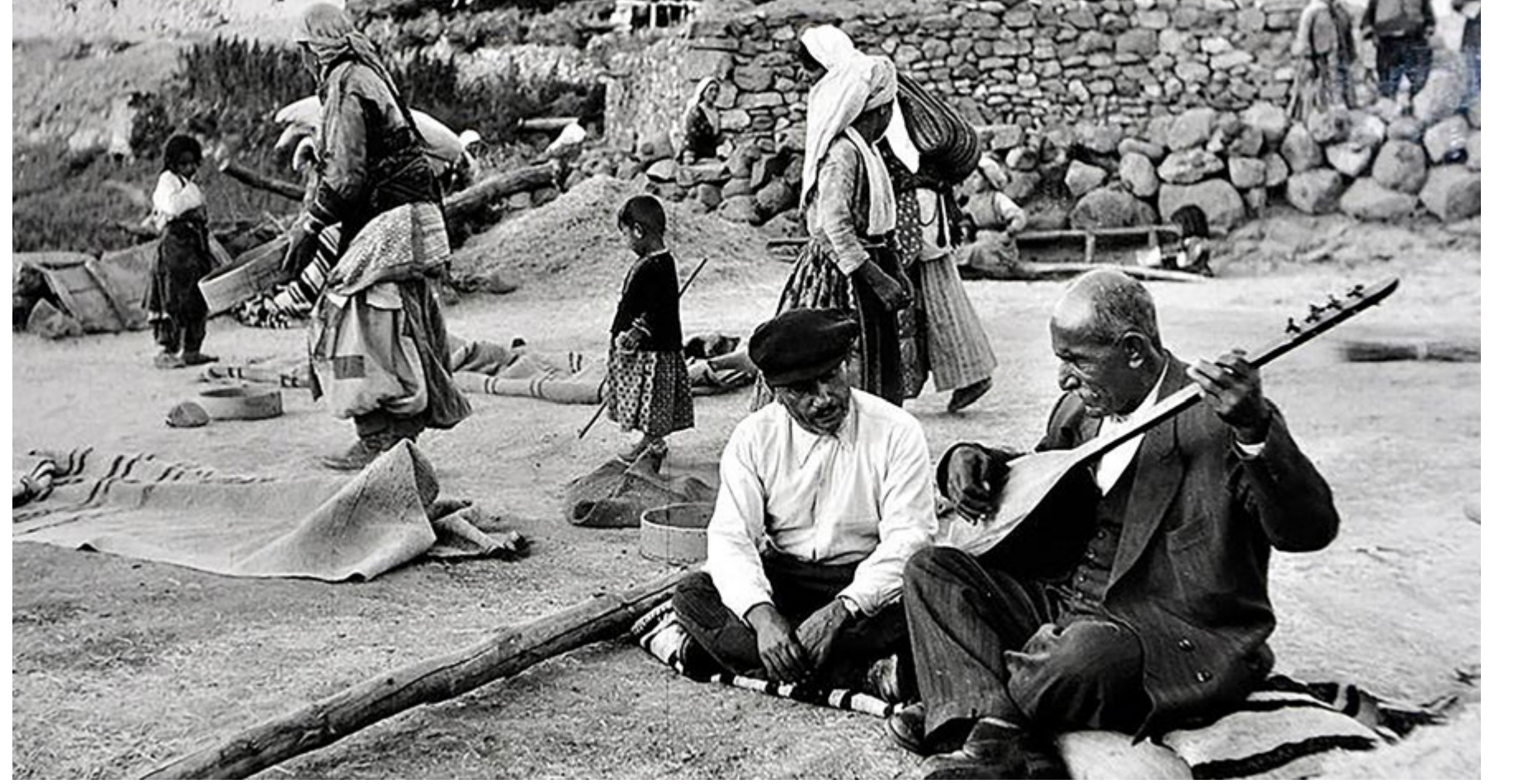
YENİ BİR OZAN İMGESİ YARATTI

Veysel'in gün ışığına çıkan ilk şiiri, Cumhuriyetin onuncu yılı için söylediği **“Atatürk'tür Türkiye'nin ihyası”** dizesiyle başlayandır. Bu tarihe kadar kendisinden önceki saz şairlerinin deyişlerini çalıp söyleyen Veysel artık kendi sözünü sazına katık etmeye başlar.

Atatürk'e yazdığı destanı huzurda okumak arzusuyla köyünden yola düşen Veysel'in Ankara'ya varması üç ay sürer. Yanında arkadaşı İbrahim'le Ankara'da aylarca bekler Atatürk'ün huzuruna kabul edilmeyi ama olmaz. **Hakimiyet-i Milliye** (sonraki adıyla Ulus) gazetesinde üç gün yayımlanan destanına Atatürk'ten herhangi bir tepki gelmeyince Ankara'dan ayrılır.

Veysel'in gerçek bir saz şairi gibi köy köy dolaşarak deyişlerini çalıp söylemesi bundan sonradır. Öte yandan **Ahmet Kutsi Tecer**'in katkılarıyla köy enstitülerinde saz öğretmenliği yapması birçok aydın sanatçıyla tanışmasına neden oldu ve tabii şiirini etkiledi. Veysel sırasıyla Arifiye, Hasanoğlu, Çifteler, Kastamonu, Yıldızeli ve Akpınar köy enstitülerinde saz öğretmenliği yaptı.

Veysel şiirlerini ilk kez 1944'te **Deyişler** adıyla kitaplaştırdı. **Sazımızda ve, tozmasak da/ O köy bizim köyümüzdür”** şiirinden tanıdığımız Ahmet Kutsi Tecer, 37 yaşına geldiği halde köyünden dışarı çıkmayan Veysel ile yaşamında bir dönüm noktası oldu. **Sivas**'ta il milli eğitim müdürlüğü de yapan **Ahmet Kutsi Tecer**, kenti karış karış dolaşıp folklorik derlemeler yapıyordu. O sıralar **Sivas**'ta bulunan **Muzafer Sarısözen** ile **Halk Şairleri**

Ara Güler'in 1961 yılında çektiği fotoğrafta Veysel ve köyü...

“Cahit Külebi “Veysel'in şiirlerinde, gerek halkevleri ve devlet ozanlığı, gerekse Köy Enstitüleri konuları açıkça görülmektedir” diyor. Külebi, bir başka yazısında ise Veysel'i “Cumhuriyetin ozanı” dediği Behçet Kemal Çağlar ile kıyaslıyor: “Veysel bütün halk ozanları gibi, halk şiirinin geleneğinden, söz haznesinden, imge dünyasından yararlanmıştır. Hatta dindışı ozanlar gibi, dinsel temellerden de zaman zaman yararlanmıştır.”

jübile düzenlendi. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Veysel'e **“Anadilimize ve milli birliğimize katkılarından dolayı”** 1965 yılında aylık bağladı.

Âşık Veysel şiirlerinde ağırlıklı olarak Atatürkçülüğü işledi ve gezdiği her yerde Atatürkçülüğü yayma çabasıyla dikkat çekti. Bu tavrı nedeniyle **“Halkevi şairi”** diye nitelendi. Bu bir yönüyle Veysel'in Cumhuriyet değerlerini yücelten şiirlerine yaslanıyor, bir yönüyle de onun “halk şairi” olmadığı yargısını içeriyor. Ortalama bir halk şairi olmadığı doğru; iktidar el değiştirdi köy enstitüleri kapatıldıktan, Halkevleri işlevsizleştirildikten sonra da onun yıldızı parlamaya devam etti. Demek ortada başka bir şey vardı. Bir başkalık, özgünlük!

Başta Ölkü olmak üzere, zamanının dergilerinde yayımladığı şiirlerdeki tavrıyla âşık tarzını modern şiire yaklaştıran başarılı örnekler imza attı. Doğayı konu alan şiirlerindeyse ilirizmin doruklarına ulaştı. Ahmet Kutsi Tecer **“Âşık Veysel'in kanımca en büyük özelliği burada geleneği kırmasında çıkıyor karşımıza. İlk dönem ürünlerinde görülen zayıflık, ağır didaktik yan da böylece arınıyor”** diye değerlendirirken sözü **Enver Gökçe**'ye bırakıyor: “Halk şairlerimizin eserlerinde ortak özellikler olan saz-söz ayrılmazlığı klasik şark edebiyatının estetiğinde önemli bir yer tutan idealizm meylî ve bu meylin halk şiirinde işleyen mücerretlik vasfı Âşık Veysel'in sanatında da egemen unsurlardır. Kısaca Âşık Veysel, tabiatı duyusu, duyarlılığı dini bir zümreye bağlı egemen bir karakteri olmamasına rağmen mistik tarafları, kainat, varlık, yaratılış anlayışı ile geleneğe bağlı bir saz şairidir.” (Âşık Veysel, Kültür Bakanlığı, s. 26, Ankara 1999)

Cahit Külebi'ye göreysen o halk şiiri geleneğinin en büyük beş isminden biridir: **“XIII. yüzyılda Yunus Emre ile başlayıp,**

XVI. yüzyılda Pir Sultan Abdal'da, XVIII. yüzyılda Karacaoğlu'nda, XIX. yüzyılda Dadaloğlu'nda ortaya çıkan odaklaşmanın son halkası olarak, toplumsal oluşum, Veysel'i kendi koşulları ve yeteneği ölçüsünde yaratmıştır.” (Şiir Her Zaman, Başak Yay., 1985)

Öte yandan Külebi aynı yazıda **“Veysel'in şiirlerinde, gerek halkevleri ve devlet ozanlığı, gerekse Köy Enstitüleri konuları açıkça görülmektedir”** diyor. Külebi, aynı kitaptaki bir başka yazısında ise Veysel'i **“Cumhuriyetin ozanı”** dediği **Behçet Kemal Çağlar** ile kıyaslıyor: **“Veysel bütün halk ozanları gibi, halk şiirinin geleneğinden, söz haznesinden, imge dünyasından yararlanmıştır. Hatta dindışı ozanlar gibi, dinsel temellerden de zaman zaman yararlanmıştır. Ama, bütün bunların yanısıra bütün halk ozanlarımız içinde, 20. yüzyıl Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşadığını Veysel kadar belirleyen hiçbir kimse yoktur. Hatta, denilebilir ki, Cumhuriyetin ozanı Behçet Kemal Çağlar bile Veysel ölçüsünde o çağı yansıtamamıştır. Bir başka deyimle Veysel, halk geleneğine dayalı bir aydın gibi yazmıştır. Elbette yazabildiği ölçüde.”**

“Halk geleneğine dayalı bir aydın gibi” tanımlaması Veysel'in serüveninin özeti sayılabilir. **Ahmet Kutsi Tecer** tarafından keşfedildikten sonra genç Cumhuriyetin hem derlemeler yoluyla halk kültürü araştırmalarını özendirdiği, hem de Veysel gibi ozanları eğitim sitemi içinde değerlendirdiği bir süreçte, bu etkileşim kaçınılmazdı. Neredeyse kırk yaşına kadar hiç kendi imzasını taşıyan şiir çalıp söylememiş olan Veysel'in ilk şiirleri bu etkileşimden dolayı Cumhuriyet, Atatürk ve uygarlık konuluydu. Bu ilk şiirlerin yer yer pırıltılı dizelere karşın

didaktik üretimler olduğunda herkes birleşiyor. Bu anlaşılabilir bir durum. Anlaşılması zor olan şu ki; **kırkından sonra şiir yazmaya başlayan bir saz şairi**, üstelik küçüklüğünden beri iki gözü de görmediği için bilgiye yalnızca kulakla ulaşabildiği halde böylesine özgün bir şiire nasıl ulaşabildi? Onun özgünlüğü işte burada gizli.

Külebi onun bu özgünlüğünü, şiirlerinin giriş dizelerinden seçtiği örneklerle şöyle gösteriyor:

“Saklarım gözümde güzelliğini Aşkın beni ilden ile gezdirdi Dünyada tükenmez bir murad imiş Dalgın dalgın seyreyledin alemi Şu geniş dünyaya uymayan gönlü Bir hayal peşinde dolandım durdum Dünya geniş idi şimdî daraldı Asırlar elinde bir tesbih gibi Hayal bana yakın, yar bana uzak Bir kökte uzamış sarmaşık gibi Çırpınıp içinde döndüğüm deniz Türülü türlü seda verir ağaçlar Türküz türkû çağırınız Gine mi ağladın kirpikler nemli Ağlayı ağlayı vardım pınara Yıllarca aradım kendi kendimi Bir küçük dünyam var içimde benim”

Ölümçül hastalığı 1971 yılında başladı; 21 Mart 1973'te yaşama veda etti. **“Mezarımın üzeri betonla kapatılmasın, ot bitsin, koyun yesin, süt olsun, kuzu olsun, et olsun, memleketi hizmet olsun”** demişti; doğduğu köyde toprağa verildi. Uzun ince yolunu incelikli sözlerle bezedi. Hazin hayatından şaşılası bir sevecenlik damıttı. Fötr şapkası, kucağında sazı, kapalı gözleri ve açık gönlüyle yepyeni bir ozan imgesi yarattı. Heykelleri ve mum candandirmaları yurdun dört bir köşesinde bu imgeyi çoğaltıyor. ■

ERKAN DOĞANAY

‘Dostlar beni hatırlasın’

Aşık Veysel'in şiirlerinin konuları, "Aşk", "Din ve Tasavvuf", "Tabiat", "Gurbet ve Ayrılık" ve "Sosyal Konular" ana başlıkları altında toplamak mümkündür. "Benim sadık yarım kara topraktır" diyen Aşık Veysel hayatı boyunca, toprakla insanın bağı üzerinde durdu... Büyük halk ozanını ölüm yıldönümünde saygıyla anıyoruz.

İki yıl önceydi; **Aşık Veysel**'in hayatını anlatacak belgesel bir sergi düzenleyecektim. Ozan'ın yaşadığı köyü görebilmek, şimdilerde müze olan evini incelemek, bulunduğu çevreyi soluyabilmek için ve birazda bu sergiye malzeme toparlayabilmek umuduyla **Sivas**'ın Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan Köyü'ne gitmiştim. Yanılmıyorsam Aralık ayının son günleriydi, sisli ve soğuk havada iki günümü geçirmiştım. Elimde kendi anlatımlarından hayatını okuduğum **Ümit Yaşar Oğuzcan**'ın hazırlamış olduğu **"Dostlar Beni Hatırlasın"** adlı kitap, bir yanda ise akrabaları ile konuşmalarından edindiğim notlar. **Büyük Ozan**'ın köye tepeden bakan mezarı başında 1894 Sonbaharını düşündüm. Muhtemelen yine böylesi sisli ve soğuk bir hava olmalıydı diye geçti aklımdan. Oturdum saz işlemeli mezar taşının yanına ve onun içinde bir sigara tüttürdüm.

İşte o **binsekizyüzdoksanör**t yılının sonbaharında, **Karacaahmet**'le **Gülizar**'ın bir oğulları olmuştu. Gülizar, o kesif havada koyun sağmaktan dönerken doğurmuş oğlunu. Kadınlık o zamandan beri zor zanaattır **Anadolu'da**. Veysel koymuşlar oğlanın adın. Yedi yaşına kadar tüm çocuklar gibi koşmuş, oynamış Veysel. Kendisi de böyle anlatır çocukluğunu. O masum çocukluk günlerinde çiçek salgını ortalığı kırıp geçirmekteymiş. İki kız kardeşi çiçek hastalığı yüzünden hayatını kaybetmiş. Derken Veysel de bu melun hastalığa yakalanmış.

O günleri şöyle anlatıyor Büyük Ozan: "Çiçeğe yatmadan evvel anam güzel bir entari dikmişti. Onu giyerek beni çok seven Muhsine kadına göstermeğe gitmiştim. Beni sevdi. O gün çamurlu bir gündü, eve dönerken ayağım kayarak düştüm. Bir daha kalkamadım. Çiçeğe yakalanmıştım... Çiçek zorlu geldi. Sol gözümde çiçek beyi çıktı. Sağ gözüme de, solun zorundan olacak, perde indi. O gün bugündür dünya başıma zindan".

Veysel'in sol gözünü, babası tedavi ettirmek ister; ancak bir kaza sonucu Veysel bu gözünü de kaybeder. Küçük kız kardeşidir artık Veysel'in gözü. Nereye gitse Elif yanındadır. Artık okuyamayacak olan Veysel'i, babası, üç telli kırık sazıyla **Ortaköy**'deki **Mustafa Abdal** tekkesine götürür. Veysel ilk başlarda çok acemidir. Zaman zaman şevki kırılır ve sazını bırakır. Babasının da ısrarıyla sazı eline yeniden alır. Bu

Resim: Bahri Genç

"Gözlerimi kaybettiğim zaman babam elime saz verdi, 'çocuk varsın oyalansın' dedi. Sonra da Pir Sultan Abdal, Hüseyin, Kul Sabri, Veyselî, Kemter Baba, Veli ve Sıtkı'dan demeler söyleyip ezberletti."

konula ilgili de şöyle der: **"Gözlerimi kaybettiğim zaman babam elime saz verdi, 'çocuk varsın oyalansın' dedi. Sonra da Pir Sultan Abdal, Hüseyin, Kul Sabri, Veyselî, Kemter Baba, Veli ve Sıtkı'dan demeler söyleyip ezberletti. İşte ilk tanıdığım şairler bunlardır."** Veysel'e, ilk derslerini Molla Hüseyin verir. Veysel'in ustalaşmasındaysa sık sık Emlek yöresine gelen **Divriği**'nin Çamşılı yöresi saz ustalarından Ali Ağa'nın

büyük oranda rolü vardır.

Veysel, yirmili yaşlarında, artık iyi bir saz ustasıdır. Önceleri çevre köylerde düşünülere saz çalmaya gider; daha sonraları da çevre illerin köylerine. 1919'da yirmi beş yaşındayken evlenir. Bunu takip eden iki yıl içinde de anne ve babasını kaybeder Veysel. İlk karısıyla sekiz yıl evli kalır ve karısı onu terk eder. Bu evlilikten doğan ilk çocuğu on

Aşık Veysel ve Ümit Yaşar Oğuzcan, Sivrialan Köyü.

günlükken ölür. Karısının, Veysel'i terk ettiğinde, kucağındaki altı aylık kızı da daha sonra hastalığa yakalanıp vefat eder. İkinci karısının ismi Gülizar'dır. Veysel'le Gülizar'ın ikisi erkek, dördü kız altı çocukları olur. Aşık Veysel'in, 1930'lu yıllarda Sivas Lisesi edebiyat öğretmeni olan **Ahmet Kutsi Tecer** ile tanışması hayatına yeni bir yön verir. 1933'e kadar Veysel, usta ozanların şiirlerini okur. Bu tarihte, Cumhuriyetin 10. Yılı sebebiyle Ahmet Kutsi Tecer yönetiminde, bütün halk şairleri şiirler yazarlar. Bunların içinde Aşık Veysel'in de **"Atatürk'tür Türkiye'nin ihyası"**... dizesiyle başlayan bir şiiri vardır. Böylelikle Aşık Veysel'e de ülkeyi dolaşma fırsatı doğar.

Hakkında yazılan kitaplardan en bilineni Ümit Yaşar Oğuzcan'ın hazırladığı **"Dostlar Beni Hatırlasın"** adlı kitaptır. Aşık Veysel'in şiirlerinin toplandığı, dikkate değer bir yayındır. Kitabın, ilki 1970 tarihini taşıyan, toplam dokuz baskısı var. Kitabın başında, Aşık Veysel Şatıroğlu'nun yaşam öyküsünün anlatıldığı, Ümit Yaşar Oğuzcan tarafından hazırlanmış dört sayfalık bir metin bulunur. Bu metnin arkasından, **"Halk Şiiri ve Aşık Veysel"** başlığı altında Aşık Veysel'in sanatının ele alındığı, Sabahattin Eyüboğlu'nun makalesi gelir.

Dönemin gazetelerinde Aşık Veysel...

Dostlar Beni Hatırlasın

Ben giderim adım kalır
Dostlar beni hatırlasın.
Düğün olur bayram gelir
Dostlar beni hatırlasın

Can kafeste durmaz uçar
Dünya bir han, konan göçer
Ay dolanır yıllar geçer
Dostlar beni hatırlasın
Can bedenden ayrılacak
Tütmez baca yanmaz ocak
Selam olsun kucak kucak
Dostlar beni hatırlasın

Ne gelsemdi, ne giderdim
Günden güne arttı derdim
Garip kalır yerim yurdum
Dostlar beni hatırlasın

Açar solar türlü çiçek
Kimler gülmüş kim gülecek
Murat yalan ölüm gerçek
Dostlar beni hatırlasın

Gün ikindi akşam olur
Gör ki başa neler gelir
Veysel gider adı kalır
Dostlar beni hatırlasın

Aşık Veysel ŞATIROĞLU

Aşık Veysel'in **"Dostlar Beni Hatırlasın"** adlı şiirine karşılık, Ümit Yaşar Oğuzcan, cevap niteliğindeki **"Dostlar Seni Unutur Mu?"** adlı şiiri yazmıştır.

Dostlar seni unutur mu?

Doldurulmaz yerin senin
Dostlar seni unutur mu?
Hiç sönmezdi nurun senin
Dostlar seni unutur mu?

Tertemiz bir özün vardı
Apaydınlık yüzün vardı
Söylenecek sözün vardı
Dostlar seni unutur mu?

Her gerçeği gören sendin
Aşk sırrına eren sendin
Gönüllere giren sendin
Dostlar seni unutur mu?

Çektin, yazdın ve söyledin Verdin,
almak istemedin
Sadık yarım toprak dedin
Dostlar seni unutur mu?

Hiç kimseyi incitmedin
Kalp kırmadın,
kin gütmedin Dostlarını
unutmadın
Dostlar seni unutur mu?

Şiirde sağlam temeldin
İnsanlıkta en güzeldin
Biz bir ÜMİT,
sen VEYSEL'DİN
Dostlar seni unutur mu?

Ümit Yaşar Oğuzcan

Resim: Abdullah Sarısen

Aşık Veysel'in şiirlerinin konuları, **"Aşk", "Din ve Tasavvuf", "Tabiat", "Gurbet ve Ayrılık"** ve **"Sosyal Konular"** ana başlıkları altında toplamak mümkündür. **"Benim sadık yarım kara topraktır"** diyen Aşık Veysel hayatı boyunca, toprakla insanın bağı üzerinde durur. İnsanların yaşamda acı çekmeden; **"Öz"**e ulaşamayacaklarını düşünür ve şöyle der: **"Farzedin ki içinde cevher olan bir dağ var. Dağın cevherini meydana çıkarmak için onu kazmak, yaralamak lazım. Aynı şekilde insan da büyük ıstıraplar ve yaralara maruz kalırsa aynı şekilde, o da 'eğer varsa' cevherini meydana çıkarır."**

Aşık Veysel, TRT repertuarına girmiş bir ozan ve günümüzde şiirlerinin, türkülerinin unutulmadığı bir halk şairidir. **Bedri Rahmi Eyüboğlu**'nun senaryosunu yazdığı, **Metin Erksan**'ın ilk filmi olarak Veysel'in hayatını anlatan **Karanlık Dünya/Aşık Veysel'in Hayatı** adlı film 1952 yılında çekilir. Fakat filmin birçok sahnesi sansüre uğrar ve kesilir, ancak sonrasında gösterim izni verilir. Köy Enstitüleri'nin kurulmasıyla birlikte, yine Ahmet Kutsi Tecer'in katkılarıyla, sırasıyla Arifiye, Hasanoğlu, Çifteler, Kastamonu, Yıldızeli ve Akpınar Köy Enstitüleri'nde saz öğretmenliği yapar. 1965 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi, özel bir kanunla Aşık Veysel'e, "Anadilimize ve milli birliğimize yaptığı hizmetlerden ötürü", 500 lira aylık bağlar.

960 ve 70'li yıllarda müziğe yön veren önemli isimlerden Fikret Kızılok ve Erol Büyükburç Aşık Veysel'i köyünde ziyaret ederler. Fikret Kızılok, Aşık Veysel'den o kadar etkilenir ki, sonrasında yaptığı pek çok albümünde onun bestelerine ve şiirlerine yer verir.

1960 ve 70'li yıllarda müziğe yön veren önemli isimlerden **Fikret Kızılok** ve **Erol Büyükburç** Aşık Veysel'i köyünde ziyaret ederler. **Fikret Kızılok**, Aşık Veysel'den o kadar etkilenir ki, sonrasında yaptığı pek çok albümünde onun sözlerine, bestelerine ve şiirlerine yer verir. Hatta kazanmış olduğu müzik ödülleri bile Veysel'e vermek ister. Çünkü ona göre tanıştıktan sonra albümüne yön veren Büyük Ozan'ın sözleri ve türküleri olmuştur. Kızılok, Aşık Veysel öldüğünde de mezarı başındadır ve ozanın sazını da bir daha çalınmamak üzere mezarı başında Kızılok parçalamıştır.

Aşık Veysel, son konserini 15 Ağustos 1971'de **Hacıbektaş'ta** verir. Aynı tarihlerde yapılan bir sağlık kontrolünde **Aşık Veysel**'in, akciğer kanseri olduğu anlaşılır. Ozan, 21 Mart 1973 günü sabaha doğru saat 3.30'da vefat eder. ■

ZÜLFÜ LİVANELİ

Aşk olmasa

ANKARA yazlarının güneşli ve tembel öğle sonlarından biri. Saate bakıyorum: **Jean Paul Sartre**'in o sıralarda kahverengi kapaklı Bulantı romanını okuyorum. Kitabın bir yerinde şöyle bir cümle geçiyor: **"Öğleden sonra 3, bir şey yapmak için ya çok geçtir ya da çok erken"** İlerki yıllarda bu kuralın, dünyanın birçok ülkesi için geçerli olduğunu görüp hayretten hayrete düşeceğim. Ama o gün, akıp giden zamanın anlamsızlığını bozmak için 33 devirli kara bir plağı çekip, Dual pikaba yerleştiriyorum. O zamanlar Dual pikap sahibi olmak, bugün müzik mikserlerinin **Rolls Royce**'u olan Solid State Logic'e ulaşmak gibi bir şey. Dual'in zayıf, kırılgan kolunu kaldırıp, tozları üflüyorum ve kristal iğneyi binbir itinayla, siyah PVC'nin ses çizgilerinin başlamamış olduğu parlak bölüme bırakıyorum. Dual hoporlör cızırdamaya başlıyor.

Bugünün dijital ses ortamına hiç benzemeyen, dip sesler dolduruyor odamı. Daha sonra da yaşlı, yorgun ama bir o kadar da bilge bir ses; **"Yedi yaşına kadar ben de herkes gibi güldüm, seğirttim, oynadım"** diyor. **"Yedi yaşında çiçekten iki gözlerimi kaybettim."**

Konuşma bitince sazının tellerine dokunuyor ve inim inim inleyen bir sesle söylemeye başlıyor **"Murat yalan, ölüm gerçek / Dostlar beni hatırlasın."** Sazı bir başka çalıyor. Saz Veysel'in elinde dille geliyor ve **"İçim oyuk / Derdim büyük!"** diyerek neden inlediğini anlatmaya çalışıyor. Büyük bir zevkle Veysel dinlemeye başlıyorum. Ankara Maarif Koleji'ne geldiği günü hatırlıyorum. Yanında Küçük Veysel diye tanıttığı bir aşık daha var. İkisi beraber çalışıyorlar ve nedense benim duygu dünyamda büyük yer tutan bu olaya öğrenci arkadaşlarım aldırıyor. Oysa koca Veysel bir efsane benim için. Onun gibi saz çalmaya uğraşan çocuk, o gün büyük Veysel'le tanışmanın heyecanını yaşıyor. 33 devirli plakta ezgiler birbirini kovalıyor. Anadolu bilgesi Veysel, **"Muhabbet, bir ekin ekip yeşertmek"** diyor. **"Sen bir ceylan olsan ben de bir avcı"** dedikten sonra avına kıyamıyor ve avcının zalim tüfeği yerine sazını koyarak ekliyor: **"Avlasam çöllerde saz ile seni / Bulunmaz dermanı yoktur ilacı / Vursam yaralasam söz ile seni."** Yüreğimin kökünde, Veysel'in ve Anadolu'nun büyüklüğünü hissediyorum. ■

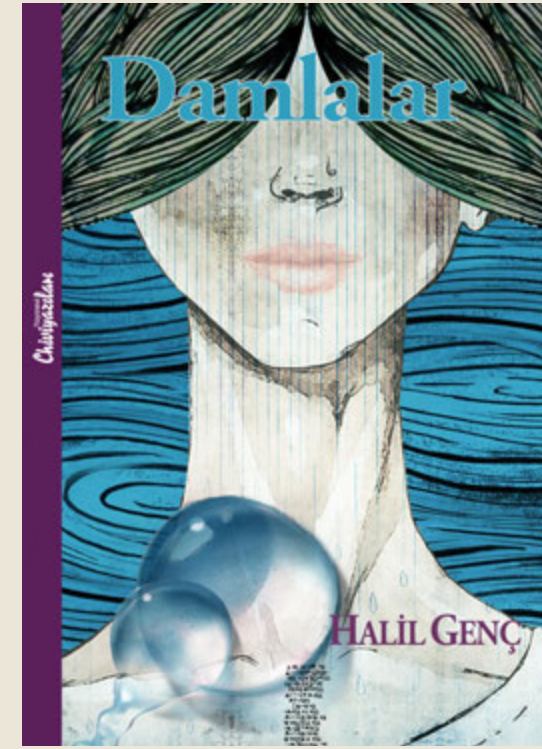
HALİL GENÇ

Damlalar

SEN bir damlasın, ben bir damla. Bir araya geliyoruz, oluyoruz iki damla. Sonra ayrılıyorz ama olmuyoruz iki damla! Birinde çok, diğesinde daha çok...

O geçen haftaki yağmurları anlatmıştım ya sana, hani ben yağmurda dolaşırken sen usulcacık gelip girivermiştin koluma. Sokulup birbirimize, yürümüştük bir hayli. İşte, hatıra olsun diye iki damlayı alıp cebime ativermişim. Kokun sinmiş üzerlerine. Büyüyüp çoğalmış, çok çok olmuşlar.

Akşam onlarla yunup paklandım, misler gibi koktum ve yattım. ■

Halil Genç'in yakında çıkacak "Damlalar" isimli kitabı...

Efsane

DENİZİN ufkunda yanan bulutlara teslim olmuştunuz. Keten bir şapka giymişti ve at kuyruğu yaptığı saçları şapkadan dışarı taşıyordu.

Anlatıyordu, **"Efsanedir,**

güneş, ışıklarını her gece bu koylarda yıkar ve yendi- den yeryüzüne gönderir- miş." Koylarda kümelenmiş ağaçlardan, adalar yönünde alçalan güneşin kınaladığı derin yamaçlara doğru bakı- yorum ve bakışlarım usul usul kıpırdanan dalgalara karışı- yor. Yıkanan ışık, renkler ve kirlenmeyen sular! Efsane, efsanedir. Dünyanın onca denizi, karı, buzu, buzulu ve

suyu dururken, güneşin bu koyları seçmesi kulağa hoş geliyordu. **"Balıklar ısıtıl- larını, yosunlar yeşilini o renklerden alıyor,"** dedi ve denize döndü yeniden.

Elimin içindeki eli yumu- şacıktı. O anlatırken, ben, güneşten kıpkırmızı olan yanaklarına bakıyordum. Adaların, iyice seçilmeye başlayan ışıklarını gösterdi, sessizce. Birazdan inci gibi duracaklarmış karanlığa, öyle dedi. Bense o yöne değil, o yönü gösteren incecik parma- ğına bakıyordum.

Nerede okuduğumu anım- samıyorum şimdi, radyodan

da duymuş olabilirim, **"İnsan- lar birbirine dokundukların- da ilk, sıcaklıklarını bırakır- lar,"** diyordu. Dokunduğum her insanda anımsar olmuş- tum içimi ısıtan bu ayrıntıyı. Ama şimdi çok daha özel bir şey var. Kokusu! Bir parfüm değil hayır. Krem de değil. Kokusu işte.

Süzülen sular, ince kumlarda derin izler bırakıyor. Birbirine karışacak anılarımız yoktu daha, tanışalı birkaç gün oldu. Ve ben, ufka dalıp giden gözlerine teslim olmuşken onun, sevebileceğim son insan olduğunu düşünüyordum. ■

SARTRE: CEHENNEM BAŞKALARIDIR!

Metinler: Aslan Özdemir / Çizimler: Utkucan Akyol

> Bir akşamüzzerini daha giyinin İstanbul. Şehir üstündeki yorgunluğu silkelirken, alestadaki yolcu vapuru yol alır. Şehir yeni renkler dener; mesela denizin laciverti veya köpüklerden beyaz bir dalga.

> Umduğunu bulamamış martılar gökyüzüne estetik hatlar çizerek uzaklaşır. Sonra yine bir dinginlik çöker. Düşler kurulur gelecek için; mutluluk oyunu oynanır. Bu, kurulmuş sahte bir uyumdur sunulan hayat tasarımında...

> Birden bir ses bozar vaadedilen huzuru. Şehrin karanlık yüzü kendini gösterir. Marti sesleri vapur seslerine karışır! Geceye çığlık sesleri düşerken, karanlıkta acının efekti patlar! Bir gün daha eksilir hayattan. Bin gül daha eksilir umudun bahçesinde. Dünyaya sürgünlerin yeridir burası; geride kalanların da yaşam sevincini yitirdiği cehennem!

“İş ve ekmek istiyoruz, ama gül de istiyoruz”

8 MART Dünya Emekçi Kadınlar Günü

ZEYNEP ŞEN

PEK çok insan **Dünya Kadınlar Günü**'nün mart ayında bir feminist hareket olarak başladığını zanneder. Rivayete göre grev yapıp haklarını savunan 140 kişilik bir grup işçi kadının “**şüpheli**” bir yangında (**Triangle Fabrikası Yangını**) ölmesi üzerine başlatılmıştır. Sözde kadınların cenazesine 20 binden fazla kişi katılmıştır da cenaze katılımının etkisiyle böyle bir gün ilan edilmesine karar verilmiştir. Bu yanlış bir söylentidir. Tarihte böyle bir yangın olduğu doğrudur. Ancak yangın, dünyadaki ilk **Uluslararası Kadınlar Günü**'nden birkaç yıl sonra gerçekleşmiştir. Üstelik bu kadınlar “**şüpheli**” koşullar altında” değil de iş yerlerindeki güvenlik önlemlerinin eksikliği ve yetersizliğinden dolayı hayatlarını kaybetmişlerdir. Bu durum da **Dünya Kadınlar Günü**'nü çıkış sebepleriyle daha doğrudan ilişkilidir. Zira Dünya Kadınlar Günü çalışan, emekçi kadınların korkunç çalışma koşullarını, mesai saatlerinin uzunluğunu ve kadın-erkek işçiler arasındaki

ücret eşitsizliğini protesto etmek için çıkarttıkları sosyalist-politik bir hareket olarak başlamıştır.

DÜNYA KADINLAR GÜNÜ TARİHÇESİ

1908'de 15 bin kadın dokuma işçisinin kadınların çalışma hakkını savunmak, daha iyi maaş, daha makul (10 saatlik) çalışma saatleri ve kadınlara oy hakkı talep etmek üzere protesto yürüyüşüne çıkmışlardır. Bundan bir sene sonra, 1909'da **Amerikan Sosyalist Partisi** protestodan beri pek bir şeyin değişmemiş olmasına, emekçi kadınların hâlâ sömürdüklerine dikkat geçmek için **New York**'ta dünyanın ilk Kadınlar Günü'nü organize etmiştir. Sanılan aksine bu kutlama mart ayında değil de şubat ayında gerçekleşmiştir.

Ağustos 1910'da **Almanya'daki Sosyal Demokratik Parti'nin Kadınlar Ofisi**'nin başı sosyalist **Clara Zetkin** Kopenhag'da 1. Uluslararası Kadınlar Konferansı'nı organize etmiştir. Konfe-

ransa 17 ülkeden yüz kadın katılmıştır. **Clara Zetkin**'in her sene **Dünya Kadınlar Günü**'nü kutlayıp kadın işçilerin haklarına sahip çıkma fikri oy birliğiyle kabul edilmiştir.

1911'de ilk uluslararası Dünya Kadınlar Günü organizasyonları görülmüştür. 19 Mart'ta **Avusturya, Danimarka, Almanya ve İsveç** gibi ülkelerde kadın işçilerce grevler ve protestolar düzenlenmiştir. Bu etkinliklere dünya çapında kadın-erkekli 1 milyondan fazla kişi katılmıştır.

1911 Kadınlar Günü'nden bir hafta sonra Dünya Kadınlar Günü'nün başlangıcı zannedilen ama aslında olmayan **Triangle Dokuma Fabrikası** yangını gerçekleşmiştir. Fabrikada kapana kısılan 140 kadın acil durum çıkışları olmadığından ve hırsızlık olmasını önlemek için fabrika kapıları kilitli tutulduğundan yanarak ölmüşlerdir. Fabrikada güvenli iş koşullarının sağlanamaması ve bu yüzden bunca insanın hayatını kaybetmesi da daha iyi iş koşulları için çalışan emekçi, işçi kadınlar için önemli

bir sembol haline gelmiş ve gelecekteki protestoların önemli sembollerinden birine dönüşmüştür.

1912 Kadınlar Günü'nde “**Ekmek ve Güller**” kampanyası başlatılmıştır. Lawrence, **Massachusetts**'de yapılan bir dokuma işçileri protestosunun parçası olan kampanyada “**Ekmek**” kadınların adil maaş talebini dile getirirken “**Güller**” düzgün, güvenli çalışma koşulları isteklerini ifade ediyordu. Kampanya sloganını sosyalist, feminist sendikacı **Rose Schneiderman**'in The American Magazine adlı bir dergiye verdiği bir konuşmasından alınmıştır. Schneiderman konuşmasında sloganı, yazar ve şair **James Oppenheim**'in “**Ekmek ve Güller**” adlı şiirinden türetmiştir. Slogan emekçi kadınların düzenledikleri protestolara hızla yayılmıştır.

1913-1914 yılları arasında yine şubat ayında **Rus kadınları Dünya Kadınlar Günü'nün 8 Mart**'a alınması gerektiğine karar vermişlerdir. Gerçekçe 8 Mart'ın o sene çoğu ülkede tatil kabul edilen pazar gününe denk gelmesiydi.

1914'te barış savunmak ve dünya'nın her yerindeki kadınlar arasında, savaşta rağmen bir birliktelik olduğunu vurgulamak için her zamankinden geniş ve kapsamlı protestolar düzenlenmiştir. Örneğin Londra'da yapılan eylemlerde oy hakkını talep eden kadınlar o kadar çoktular ki **Trafalgar Meydanı**'ndan Bow'a kadar uzanmıştı, sokaklar kapatılmıştır.

1917'de Rus kadınları “**Ekmek ve Barış**” için dört günlük greve girmişlerdir. 1. Dünya Savaşı'nda 4 milyon Rus askerinin ölmesi üzerine greve giren, barış ve adil maaş talep eden işçi kadınlar, eylemlerine ancak Çar tahttan çekilince son vermişlerdir. Çar'ın çekilmesiyle kurulan geçici hükümet kadınlara oy hakkını verdiği gibi Dünya Kadınlar Günü'nü resmi tatil ilan etmiştir.

1975'te Dünya Kadınlar Günü ilk defa **Birleşmiş Milletler** tarafından kutlanmıştır. Bu tarihte İzlanda Kadınlar Grevi gerçekleşmiştir. Greve İzlanda işçi kadın popülasyonun yüzde 90'ı katılmış, ülkenin ekonomisi bir günlüğüne resmen durmuştur. Devasa bir hareket olan Kadınlar Grevi dünyanın ilk kadın cumhurbaşkanı olan **Vigdís Finnbogadóttir**'in başkanlığa seçilmesinin de yolunu açmıştır.

1996'da **Birleşmiş Milletler** her sene Dünya Kadınlar Günü'ne bir tema seçmeye karar vermiştir. Yıllar geçtikçe Kadınlar Günü bir emekçi kadın hareketinden ziyade feminizm hareketi olarak algılanmaya başlamıştır.

2011'de Dünya Kadınlar Günü'nün 100. Yıldönümü kutlanmıştır. ABD'nin o zamanki başkanı Barack Obama mart ayını “**Kadınlar Tarihi Ayı**” ilan etmiştir.

2015'te filozof ve yazar **Simone de Beauvoir**'in feminist kitabı “**İkinci Cins**”in kısaltılmış bir şekli Dünya Kadınlar Günü anısına özel olarak yayımlanmıştır.

Günümüzde **Dünya Kadınlar Günü çoğu yerde bir feminist hareket olarak kutlanmaktadır**. Birleşmiş Milletler'in ve Kadınlar Günü'nün hedef

1996'da **Birleşmiş Milletler** her sene Dünya Kadınlar Günü'ne bir tema seçmeye karar vermiştir. Yıllar geçtikçe Kadınlar Günü bir emekçi kadın hareketinden ziyade feminizm hareketi olarak algılanmaya başlamıştır.

aldığı konular arasında kadın eğitimi, kadına şiddet ve kadın hakları gibi çeşitli konular da vardır. Bu sene Birleşmiş Milletler'in Kadınlar Günü teması, insan ve milletleri radikal değişimler yapmaya çağıran “**Değişim İçin Cesur Olmak**”tır.

KADINLARA OY HAKKI

Kadın-erkek ücret eşitsizliği dünya'nın çoğu yerinde hâlâ devam etmektedir. Hatta 2015'de yapılan incelemelere göre bu problem dünya çapında düzeltilmesi yaklaşık 118 yıl sürebilir.

KADIN MÜCADELESİNDE EMEK VEREN TÜRK YAZARLAR

Sabiha Sertel

Türkiye'nin ilk gazetecisidir. Selanik'te doğmuş, 1912'de ailesiyle İstanbul'a göç etmek zorunda kalmıştır. Türkiye'de feminizmin öncülerinden biri olarak bilinir. Eşi Zekeriya Sertel ile Büyük Mecmua adlı dergiyi başlatmış, burada kadın hakları ve sorunlar üzerine yazılar kaleme almıştır. Halide Edip Adıvar'ın önerisiyle New York'taki Columbia Üniversitesi'ne gitmiş, sosyal hizmetler dalından mezun olmuştur. 1924-1931 yılları arasında Resimli Ay Dergisi'ni çıkarmış, burada işçi sınıfı haklarını savunan, dönemi eleştiren sosyal-politik yazılar yazmıştır. 1929'da Savulun Geliyorum yazısı sebebiyle mahkemeye sevk edilmiştir. Böylece de Türkiye'de mahkemeye sevk edilen ilk kadın olarak tarihe geçmiştir. 1945'te Tan Gazetesi'nde çıkan Muvafakatin Feryadı adlı yazısı sebebiyle tutuklanmıştır. 4 Aralık 1945'te çıkan Tan olayları sırasında birlikte neredeyse linç edilmişlerdir. Olaydan kendileri sorumlu tutulmuş, üç ay boyunca hapiste kalmışlardır. Beraat ettikten sonra, 1950'de ülkeyi terk etmiş, Paris, Budapeşte, Moskova ve Bakü'de sürgün hayatı yaşamıştır. Yaşamının son yıllarında Türkiye'ye dönmek istemiştir ama buna izin verilmemiştir. 1968'de Bakü'de ölmüştür.

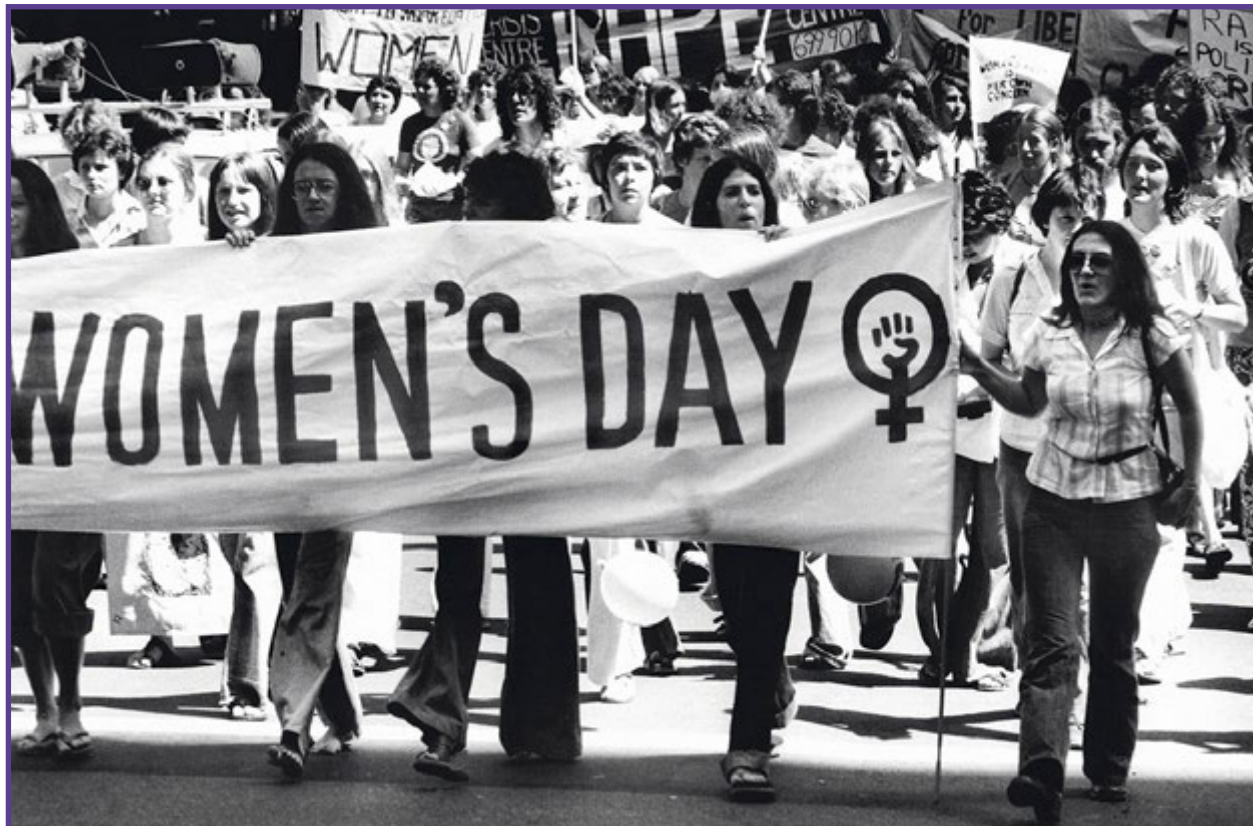

Halide Edip Adıvar

1884'te doğan yazar, siyasetçi, akademisyen ve onbaşıdır. 1919'da İstanbul'un işgali sırasında, işgal karşıtı yaptığı etkileyici konuşmalarla ön plana çıkmıştır. Düzenlediği mitingler sebebiyle kocası Adnan Adıvar ile birlikte İngilizler, hakkında idam kararı çıkarmıştır. Neyse ki karar çıkmadan önce Anadolu'ya kaçmış, Kurtuluş Savaşı'na destek olmuştur. Mustafa Kemal'in yanında görev yapan bir sivil olmasına karşın onbaşı unvanını kazanmış, bir savaş kahramanı olarak bilinmeye başlamıştır. Savaş sırasında karargâhta görev yapmış, Anadolu Ajansı'nı kurmuş, Mustafa Kemal'in yazı işleriyle ilgilenmiş, yabancı haberleri takip edebilmesini sağlamış, Eskişehir'de hastabakıcılık yapmış ve gazetecilik yapmıştır. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Ankara'ya gitmiştir. Kocasının kurduğu Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılması üzerine birlikte neredeyse linç edilmişlerdir. Olaydan kendileri sorumlu tutulmuş, üç ay boyunca hapiste kalmışlardır. Beraat ettikten sonra, 1950'de ülkeyi terk etmiş, Paris, Budapeşte, Moskova ve Bakü'de sürgün hayatı yaşamıştır. Yaşamının son yıllarında Türkiye'ye dönmek istemiştir ama buna izin verilmemiştir. 1968'de Bakü'de ölmüştür.

Clara Zetkin

Ancak neyse ki kadınlara oy hakkı konusunda aynı şey söylenemez. Birkaç yer haricinde çoğu ülkede kadınlar bu hakkı elde etmiştir. Bunda kısmen **Dünya Kadınlar Günleri**'nde ve Kadınlar Günü'nden bağımsız yapılan etkinliklerin etkisi vardır.

Kadınlara oy hakkı 19. Yüzyılın sonları ve 20. Yüzyılın başlarından beri tartışılan bir konuydu. Konunun dünyanın dört bir yanına sıçraması ve kadınlara hak verilmeye başlamasında İngiltere'de görülen direniş etkinliklerinin büyük bir rolü vardır. Zira İngiltere'de hem **John Stuart Mills** gibi yazarlar ve politikacılar kadın haklarını savunmuştur hem de çeşitli protestocular militan yöntemlere başvurarak dikkatleri üzerlerine toplamışlardır.

1897'de İngiltere'de Kadınlara **Oy Hakkı Birliği Sendikası** kurulmuştur. İmza toplamak ya da kampanyalar yürütmek gibi yöntemler kullanan sendika maalesef pek yol katedememiştir.

1903'te pasif yönetmelerin sonu getirmedigiğine kanaat getiren Emmeline Pankhurst "**Kadınların Sosyal ve Politik Sendikası**" adlı bir organizasyon kurmuştur. Organizasyon, İngiltere'ye çardan kaçmak için gelen sürgünlerden öğrendikleri protesto yolu olan açlık grevleri gibi radikal yollarla eylemler sergilemeye başlamışlardır.

1912'de istenilen sonucun hâlâ alınamamış olması sebebiyle yöntemler gittikçe radikalleşmiştir. Militanlar posta kutularını ateşe verme, kendilerini demir parmaklıklara zincirleme ya da bombalı saldırılar gibi yollar kullanmayı denemiştir. Saldırılarında en az yedi kilise bombalanmıştır.

1 Dünya Savaşı'ndan önce İngiltere hükümeti militan kadınları hep tutuklamıştır. Ancak savaşın çıkmasıyla militanlar için harcayabilecekleri enerji azalmıştır. Hükümet militanları hapsedmeyi kesmiş, militanlara enerjilerini bir süre savaş çabasına adanmışlardır.

Birinci Dünya Savaşı sonunda, 1918'de İngiltere'de kabul edilen yasa tasarısıyla 30 yaşın üstünde olan birtakım kadınlara oy hakkı tanınmıştır. 1928'deyse bu hak 21 yaşının üstünde olan tüm kadınlara verilmiştir.

ABD'deyse oy hakkı 1920'de kabul edilmiştir. Bu uğurda **Susan B. Anthony** gibi pek çok kişi 1800'lü yıllardan beri çalışmıştır. Hatta günümüzde ABD'nin en önemli eylemcilerinden ve düşünürlerinden biri kabul edilen Susan B. Anthony oy hakkı kampanyasına ilk başladığında çoğu kişi tarafından alaya alınmıştır. Buna karşın Amerikalı kadınların oy hakkını alabilmesini yolunu açmayı başarmıştır. 80. Yaş günü Beyaz Saray'da kutlanmış, Susan B. Anthony

yüzü Amerikan para birimine basılan ilk kadın olmuştur. 1820'de doğan Anthony kampanyasına senede konuyla ilgili 75 ile 100 konuşma yapmıştır. Bir yandan eyalet eyalet gezmiş bir yandan da bir kadın hakları dergisi olan **The Revolution**'i çıkarmıştır. 1872'de, kadınlara henüz oy hakkının verilmediği bir tarihte, başkanlık seçimlerinde oy kullandığı için tutuklanmıştır. Davası sırasında konuşmasına izin verilmemiştir. Dava sonrasında yaptığı konuşma ise tarihe geçmiştir. 1906'da hayatını kaybeden **Susan B. Anthony**, ABD'de kadınlara oy hakkının tanınmasına şahit olamamıştır. Zira Amerikalı kadınlar bu hakkı 1920'de elde etmişlerdir.

Türkiye'deyse kadınlara oy hakkının tanınması Cumhuriyet'in kurulmasını bulmuştur. Kadınlar siyasi hayata 1923'te girebilmeye başlamışlardır. 3 Mart 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabul edilmesiyle kızlara, erkeklerle eşit eğitim hakkı tanınmıştır. 1930'da kabul edilen belediye yasasıyla kadınlar siyaset kapısı açılmış, kadınlar hem belediye seçimlerine aday olabilmeye hem de oy kullanabilmeye başlamışlardır. 1933'deyse köy muhtarı seçilebilmeye ve ihtiyaçlar meclisine girebilmeye başlamışlardır. 1953'te 17 kadın milletvekili ilk defa TBMM'ye girmişlerdir. ■

JAMES OPPENHEIM

Ekmek Ve Gül

*Yürüyoruz yürüyoruz, günün aydınlığında
Donuk fabrika bacalarına, yoksul mutfaqlara
Çarpıyor sesimiz ve birden parlayan
Bir ışık gibi ulaşiyor insanlara
'Ekmek ve gül! Ekmek ve gül! '*

*Yürüyoruz yürüyoruz, erkekler için de yürüyoruz
Çünkü hâlâ bizim oğullarımızdır onlar
Ve biz hâlâ analık ederiz onlara
En zorlu iş, en ağır emek
Ve çalışmak doğuştan mezara dek
Ve böyle sürüp gitsin istemiyoruz
Yaşamak için ekmek
Ruhumuz için gül istiyoruz!*

*Yürüyoruz yürüyoruz kol kola
Saflarımızda ölüp gitmiş arkadaşlarımız
Ve türkümüzde onların kederli 'Ekmek! ' çiğlıkları
Çünkü bir köle gibi çalıştırıldı onlar
Sanattan, güzellikten, sevgiden yoksun
Biz de bugün hâlâ onların özlemini haykırıyoruz
İş ve ekmek istiyoruz
Ama gül de istiyoruz*

*Yürüyoruz yürüyoruz, yan yana, güzel günler adına
Kadınız, insanız, insanlığı ayağa kaldırıyoruz
Paydos bundan böyle köleliğe, aylaklığa
Herkes çalışsın, bölüşülsün kardeşçe, yaşamın sundukları
İşte bunun için yükseliyor yüreklerimizden
Bu ekmek ve gül türkülerini
Ve yineliyoruz hep bir ağızdan
'Ekmek ve gül! Ekmek ve gül! '*

Çeviri: Metin DEMİRTAŞ

KADIN HAREKETİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ROL OYNAYAN KADIN YAZARLAR

Simone de Beauvoir

Bilinen en önemli feminist yazarlardan biri olan Simone de Beauvoir aynı zamanda önemli bir filozof ve öğretmendir. 1908'de Fransa'da doğmuştur. Sorbonne'dan mezun olmuş. Üniversite yıllarında hayat boyu yoldaşı olacak Filozof Jean-Paul Sartre ile tanışmıştır. Beauvoir Agregasyon başaran en genç öğrencidir. Sınavda Sartre ile aynı notu almış olmasına rağmen Sartre'a birincilik verilirken kendisine ikincilik verilmiştir. Sorbonne'da kendisine "Cesur" anlamına gelen "Castor" lakabı verilmiştir. Hayatı boyunca bu lakapla bilinecektir. 1943'te ilk kitaplarından biri olan ve Olga Kosakiewicz adlı bir kızla yaşadığı lezbiyen ilişkisini ve Sartre ile olan karmaşık ilişkisini konu alan Konuk Kız'ı yazmıştır. 2. Dünya Savaşı sırasında politik bir dergi olan Modern Zamanlar'ı Jean-Paul Sartre ve Maurice Merleau-Ponté ile başlatmıştır. Yazdığı Kadın: Efsane ve Gerçek adlı denemesinde erkeklerin, kadınları yanlış havalara, izlenimlere sokup onları "ötekine" dönüştürdüklerini söylemiş, kadın-erkek ilişkilerinde "öteki" kavramını incelemiştir. Denemenin oldukça ilgi görmesi üzerine, biraz da Sartre'ın teşvikiyle feminist şaheseri olan İkinci Cins'i yazmıştır. 1949'da basılan İkinci Cins "Kadın doğulmaz, olunur" fikrini ortaya koymuştur. Kadınların, erkeklerin ulaşmaları gereken bir ideal olmaları fikrinin, kadınlara kendilerini dışta kalan biri gibi hissettirdiğini savunmuştur. Bu sebeple de kadınlar daima normale ulaşmaya çalışan bir yaratık gibi hissetmeye başlamışlardır. Beauvoir eserinde feminizmin bu düşüncüyü çöpe atması gerektiğini anlatmıştır. İkinci Cins sayesinde 1968'ler feminizminin kurucusu olarak belenmiştir. 1981'de Sartre'ın ölümünün anlatan Veda Töreni adlı bir eser ortaya koymuştur. Kendi vefatından sonra da Sartre'ın yanına gömülmüştür.

Mary Wollstonecraft

1759'da doğan Mary Wollstonecraft önemli bir İngiliz yazar ve filozoftur. Kadın Haklarının Gerçekleştirilmesi adlı kitabıyla ün kazanmıştır. Kitabında kadınların toplumun her alanında eşitliğe kavuşmasının tek yolunun onlara, erkeklerle aynı eğitim hakkının tanınması olduğunu ileri sürmüştür. Mantık üzerine kurulu sosyal bir düzeni savunmuştur. 20. Yüzyılın ortasında doğup gelişen feminist hareketinin merkezine oturmuştur. 1787'de çok az kadının cesaret edebildiği bir şeyi yapıp geçimini kalemiyle kazanmaya karar vermiştir. Bu uğurda muvaffak da olmuştur. Fransız Devrimi sırasında Paris'e taşınmıştır. Hayatının tehlikeye girmesi üzerine sevgilisi Gilbert Iman onu karısı gibi göstermiştir. Fransız Devrimi'nden sonraysa Iman, Wollstonecraft'ı terk etmiştir. Daha sonradan William Goodwin ile evlenen Wollstonecraft, 1797'de ikinci çocuğunun doğumu sırasında çıkan komplikasyonlar sebebiyle hayatını kaybetmiştir.

DÜNYA KADINLAR GÜNÜ ÇERÇEVESİNDE ÖNE ÇIKAN ÖNEMLİ İSİMLER

Vigdis Finnbogadóttir

1930'da doğan Vigdis Finnbogadóttir İzlanda'nın dördüncü cumhurbaşkanı ve dünyanın ilk kadın cumhurbaşkanıdır. Aynı zamanda ülkesinin en uzun süre güçte kalan yöneticisidir. Grenoble Üniversitesi'nden Fransızca ve Fransızca Edebiyat dallarından mezun olan Vigdis 41 yaşındayken bir kız çocuğunu evlat edinmiştir. Bu şekilde de ülkesinde bekar bir kadın olarak bir çocuk evlat edinebilen ilk kişi olmuştur. Uzun zamandır politikayla içli dışlı olan Vigdis, 1975'te kadınların işlerinin takdir edilmesinin önemini göstermek üzere yapılan genel greve katılmıştır. Greve ülkenin kadın popülasyonunun yüzde 90'ı katılmıştır. Bundan beş yıl sonra yapılan seçimlerde ülkedeki kadın hareketi, bir kadın cumhurbaşkanının seçilmesinin gerektiğine karar vermiş, Vigdis'ten başkanlığa aday olmasını istemişlerdir. Öneriyi kabul eden Vigdis üç erkek rakibi olmasına karşın seçilmeye katılmış, oyların yüzde 33.6'sıyla cumhurbaşkanı seçilmiştir. Bundan sonraki üç seçime katılan Vigdis, her birini kazanmış, 1984 seçimlerinde oyların yüzde 94.6'sını toplamıştır. 1996'daysa seçimlere tekrar girmemeye karar vermiştir.

Clara Zetkin

1857'de doğan Clara Zetkin Alman Sosyal-Demokrat Parti'nin üyesi bir Marksist, eylemci ve kadın hakları savunucusudur. 1878'de Bismark'ın, Almanya'da sosyalist aktiviteleri yasaklaması üzerine kendini önce Zürih'e, sonra da Paris'e sürgün etmiştir. Paris'te Uluslararası Sosyalist Grubu kurmuş, Almanya'daki sosyal-demokrat kadınlar hareketini başlatmıştır. 1891-1917 yılları arasında Sosyal Demokrat Parti'nin çıkardığı Die Gleichheit (Eşitlik) adlı kadın gazetesinin editörlüğünü yapmıştır. 1 Ağustos 1910'da ilk Uluslararası Kadınlar Konferansı'nın yapılmasını önermiş, 1. Dünya Savaşı sırasında da çeşitli savaş karşıtı konferanslar düzenlemiştir. Bu sebeple defalarca tutuklanmış, en sonunda 1916'de söze "koruyucu gözaltına" alınmıştır. Neyse ki yaşadığı sağlık problemleri sebebiyle özgür bırakılmıştır. 1932'de Sovyetler Birliği'nin AI Sancak Nişanı'na, 1933'de de Lenin Nişanı'na laik görülmüştür. 1933'de Hitler'in Almanya'ya egemen olup komünist partiyi yasaklamasıyla kendini son bir defa sürgün edip Sovyetler Birliği'ne kaçmıştır. Burada, 76 yaşındayken, hayatını kaybetmiştir.

Rose Schneiderman

1882'de doğan Rose Schneiderman sosyalist ve feminist bir eylemciydi. New York Kadınlar Ticari Birliği Ligi'ne üye olan Schneiderman özellikle kadınları güvensiz iş koşullarına dikkat çekmiştir. Bu konuyu meydanlara taşımış, Traingle Fabrikası Yangını'ndan sonra oldukça ilgi görmesini sağlamıştır. Bu amaçla yaptığı "Ekmek ve Güller" konuşması fabrikalarda güvenlik önemlerinin alınmaya başlamasına, güvenli çalışma koşullarının yaratılmasına aracı olmuştur. 1908'de sendikanın New York branşının başına getirilmiştir. 1917'de kadınlara oy hakkının verilmesini sağlayacak olan referandumun geçmesine yardım etmiştir. 1972'de hayata gözlerini yummuştur.

AY'IN HALLERİ

AYIN DENİZ FIRTINALARI

6 Mart : 3. Cemre (Şubat 29 çektiğinde 5 Mart)
10 Mart : Husum Fırtınası
12 Mart : Kocakarı Fırtınası
24 Mart : Kozkavuran Fırtınası
25-26 Mart : Çaylak Fırtınası

AYIN BALIĞI

BENİM ADIM DÜLGER BALIĞI

HALK arasında “peygamber balığı” olarak da adlandırılır. Ak-deniz, Ege ve Marmara denizleri yurtlarıdır. Buralarda 90 metre derinlikteki sulara yaşarım. Mayıs ayı benim Karadeniz’e göç ayıdır. Bu göç balığı ağzında “anavaşa” olarak adlandırılır. Karadeniz’de ürerim. Kasım ayında ise ılık sulara kışı geçirmek için yeniden Marmara’ya inerim. Bu göçü de balıklar “katavaşa” olarak dillendirirler. Boyum 50-60 santime, ağırlığımsa 7-8 kilograma kadar ulaşır.

En büyük özelliğim avlanırken heyecanlanmamdır. Avımı izlerken heyecandan sırt yüzgeçlerim dikleşir. Diğer yüzgeçlerim de titremeye başlar. Rengim de ya kızarır ya da açılır. Böylece önden bakıldığında bir çizgi gibi görünürüm. Heyecanım beni bulanıklaştırır. Böylece küçük avlarım beni görmez ve kaçmaz. En temel be-

sinlerim istavrit, sardalye, hamsi ve kırıcadır.

Etim kalkanın gibi lezizdir. Filetomu una batırılarak yapılan tavam çok lezizdir. Filetom haşlama ve kâğıtta buğulama olarak da yapılır. Tavsiye ederim.

Esas olarak ağla (manyat ve fanyalı) yakalanırım. Nadiren de akyem takılmış oltalara gelirim. Oltaya geldiğimde sakince tekneye çekilmem gerekir. Yoksa kaçarım!..

Ölümümü usta yazar Sait Faik yazarak meşhur olmuştur! Bunu da belirtmeden kendimi tanıtmayı bitirmeyeyim!

AYIN DENİZCİLİK TERİMLERİ

Kocareis: Yelken gemicileri arasında büyük yelkenlilerde ikinci kaptan görevine bakanlara denir.

Kolcu Sandalı: Deniz kolcuları tarafından izlemeye kullanılan sandallardır.

Lagerta: Hafif çam serenlerinden yapılan usturmaçalardır.

Maçuna: Çalışma düzeni stimle (buhar) hareket eden iki ayak ve bir dayanak-tan oluşan makaslara denir. Bunların karada bulunlarına (sabit maçuna), duba üzerine bindirilenlere (gezen maçuna) denir. Gezen maçunaya (maçuna gemisi) de denilmektedir.

Pala: Filika ve benzeri araçlarda kullanılan küreklerin denize daldırıldıkları tarafın sonundaki enli kısımlardır.

Rivago: Bir palanga donanımında, halatın makara bülbulüne bağlanan çımasıdır.

Ters Maymun: donanımları yekdiğerinin karşı yönüne komuta etmek üzere başbaşa bağlanmış iki adet tornodan oluşan makaralardır.

Tirim: Bir geminin kıça çektiği suyu belirtmektedir. Başı batık olan bir gemi için (Başa tirimli) kıça batık bir gemi için (kıça tirimli) deyimi kullanılır.

AYIN ŞİİRİ

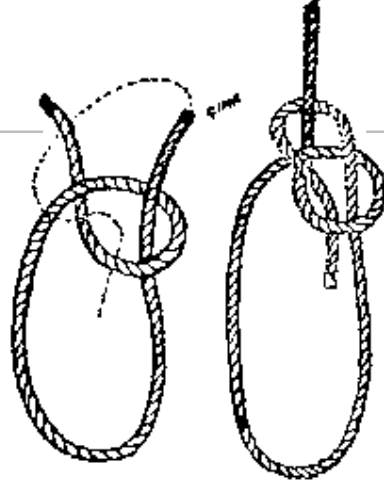
(Bu ayın şiiri Erdal Aloverdan’dan)

Dinle denizi
 Dinle rüzgârı dinleyen denizi
 Dinle devinip dinleyen rüzgârı dinleyen denizi

AYIN BALIKÇI DÜĞÜMÜ

LEŞ BAĞI

ERİŞİLMESİ olanağı olmayan veya su üzerinde bulunan eşyanın üzerine atıp çekmekte kullanılan ve çektiçe sıkışacak biçimde düzenlenen bağıdır. Buna “suğalı izbarço bağı” da denir.

AYIN YALNIZ GEMİSİ

SAVANORA

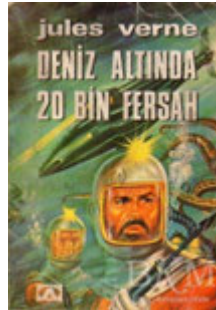

SAVANORA Yatı 1931 yılında Almanya’nın Hamburg şehrinde Emily Roebing Cadwallader tarafından yaptırıldı. Döneminin en büyük özel yatıydı. Türkiye Hükümeti Savanora’yı 1938 yılında Cumhurbaşkanlığı yatı olarak satın aldı. 1 Haziran 1938 günü Dolmabahçe Sarayı’nın önünde demirledi. Atatürk rahatsızlığı döneminde Savanora’da sadece 54 gün geçirdi. 1951 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığı’na devredilip okul gemisi olarak kullanılmaya başladı. 1979 yılında yandı. 1989 yılında özel bir şirkete devredildi.

AYIN DENİZ KİTAPLARI

Halikarnas Balıkçısı
Yol Ver Deniz

Jules Verne
Deniz Altında 20 Bin Fersah

Ernest Hemingway
Yaşlı Adam ve Deniz

AYIN DENİZCİLİK ARAÇ-GERECİ

ANALE

Halat veya parima bağlamak için yapılmış bir mapa içinden geçirilmiş çelik halka.

AYIN BALIK YEMEĞİ

MART ayında kefal, levrek ve kalkanın en lezzetli zamanıdır. Uskumru çiroz olmaya yüz tutmuştur. Tavası ve pilakisi yapılabilir. Gümüşbalığı fazlaca çıkmaya başlar. Lüfer ve palamut yağını kaybettiğinden sadece tava ve pilaki yapılmaya elverişlidir. Kofananın ızgarası olur. Minakop, tekir her zaman olduğu gibi lezzetlidir. Midyenin türlü türlü yemeği yapılır.

Kalkan Balığı ızgarası: Bir parmak genişliğinde ve porsiyonluk halinde unca kesilmiş balık parçalarına tuz ve karabiber sürülür. 15 dakika kadar bunları

içmesi için bir kapta bekletilir. Bundan sonra balıklar teker teker alınıp üzerleri mısır yağı ile yağlanarak tel ızgaraya yerleştirilir. ızgaranın üst kanadı kapatılır. İyice yanmış odun kömürlü mangalda veya köfteci ocağında 3-4 parmak yukarıda olmak su-

retiyle birkaç kez çevrilerek her iki tarafı pişirilir. Pişirme esnasında kemik halindeki kılıçklarının yanmasını önlemek için ara sıra mısır yağı sürülür. Sıcak olarak yenir. Limon sıkılır.

2. Tarif: Önce ızgaranızı kızdırınız. Kalkan dilimlerini iyice yıkayıp kağıt peçeteyle kurulayınız. Kalkanları genişçe bir tabağa ya da tepsiye koyup rafine yağla yağlayarak tuzunu serpiniz. Genişçe bir tabağa unu yayınız. Yağlanmış kalkan dilimlerini una buladıktan sonra fazla ununu silkeleyiniz. Kızgın ızgaraya koyup her iki yanlarını 2,5 dakika pişiriniz. Kalkan dilimlerini, yanında limonla servis ediniz.

AYIN MACERAPERESTİ

İNEBOLU KÜTÜĞÜ VE TAKA

KURTULUŞ Savaşı’nda İnebolu ve Kastamonu yöresi silah, mühimmat ve malzeme ikmalî açısından çok önemli bir rol oynadı. Gece vapur, gemi, motor, hatta yelkenliyle getirilen malzemeler kayıklarla kıyıya taşınırdı. İnebolu’ya özgü bir yük kayığı olan İnebolu kütüğünün ikmal açısından en büyük özelliği her an denize indirilip çekilmeye hazır bir tekne olmasıydı. Kıyıya yanaşan kayıklar baştankara edilir ve yükü derhal Anadolu’ya gönderilmek için hayvanlara ve kağınlara aktarıldı. İnebolu kayığı, denk kayığı, kütük kayığı, taş kayığı veya pereme de denen İnebolu kütüğü iki omurgalı sağlam bir dip üzerine inşa edilir ve felengin üstünde denizden pazar yerine kadar metrelerce çekilebilirdi.

Teknenin önce kabuk kısmı (dışı), yukarıdan aşağıya doğru, büyük kesme çivilerle çakılır, sonra içine kaburga tahtaları çakılırdı. 10-13 ton yük taşıyabilen kayıkların büyükleri yelkenle İstanbul, hatta Rusya’ya sefer yaparlardı. Piyade denilen daha küçükleri İngiliz işgali altındaki İstanbul’dan Anadolu’ya subay kaçırıldığı gibi, İnebolu’ya mermi taşımada da kullanılmıştır. Karadeniz’in sembolü, hırçın bir denizle mücadelenin kayığı olan kürekli, kırma direkli, aşırma yelkenli, dar ve geniş çubuklar halindeki rengârenk takalar da kurtuluş Savaşı’nda cephelere her türlü ikmal malzemesi yetiştirdiğinden bu iki Karadeniz teknesi taka ve İnebolu kütüğü ayın maceraperestleri seçilmişlerdir.

AYIN DENİZ YAZARI

CEVAT ŞAKİR KABAAĞAÇLI (HALİKARNAS BALIKÇISI)

“... babamın o kadar övdüğü toprak adamları bile, boş vakitlerinde Bodrum’daki kıyı kumsalına gelirler ve bir iki saat önce ufukun ötesinde kendi kendine haşırdayıp durmuş olan dalgalar, açıklıkların engin ıssızlığını kıyıya yayarken, taş kesilmiş nöbetçiler gibi, saatlerce kıpırdamadan, denizi seyre dalarlardı. Bu kara insanların seyredecek yeşil çayırılık ve çimenleri, serinleyecek bahçe gölgelikleri –ne bileyim?- havuz sefaları yok muydu ki başıboş vakitlerinde kıyıya gelip put gibi oturuyorlardı.

“Su, akar; toprak, durur. Akıp gitmek isteyenlerin halinden anlayan hareket halindeki sudur. Su, hep bu kırgın çocuklarını koynuna sokmaya çağırır. Kim bilir, belki bu yüzden her deniz kıyısında yeryüzünün mutlaka yalnız ve sessiz birileri durur. Kıyıda uzaklaşamayan insanlar hep yalnız buruk, hep biraz yurtsuzdur.”

AY'IN HALLERİ

MESUT KARA

Türk sinemasının gülec yüzü: Şener Şen

Köy öğretmenliğinden oyunculuğa, figüranlıktan zirveye büyüü bir yolculuk. Can verdiği, canlandırdığı unutulmaz karakterleriyle sinemamızın en önemli ve değerli usta oyuncusu Şener Şen Marti'nın bu ayki sinema konuğu.

SİNEMA tarihimizin son 50 yılına damgasını vuran bir oyunculuk destanı. **Hababam Sınıfı**'nın Badi Ekrem'i, Süt Kardeşler'in Kumandan Hüsamettin'i, Tosun Paşa'nın Telliöğ-lü Lütfü'sü, Gülen Gözler'in Vecihi'si, Kibar Feyzo'nun Maho Ağa'sı, Çiçek Abbas'ın Şakir Serengil'i, Şekerpare'nin Ziver'i, Namuslu'nun Mutemet Ali Rıza'sı, Züğürt Ağa'nın Ağası, Çıplak Vatandaş'ın İbrahim'i, Değirmen'in Kaymakam Hilmi'si, Milyarder'in Mesudiye'li Mesut'u, Selamsız Bando'sunun Latif Şahin'i, Arabesk'in Şener'i, Zengin Mutfağı'nın Lütfü Usta'sı. Gölge Oyunu'nun Abidin'i, Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni'nin Haşmet Asilkan'ı, Amerikalı'nın Şeref'i, Eskiya'nın Baran'ı, Gönül Yarası'nın Nazım'ı, Kabadayı'nın Ali Osman'ı, Av Mevsimi'nin Fermanı, avcısı...

Köy öğretmenliğinden oyunculuğa, figüranlıktan zirveye büyüü bir yolculuk. Can verdiği, canlandırdığı unutulmaz karakterleriyle sinemamızın en önemli ve değerli usta oyuncusu Şener Şen.

Oyunculuğu ve sinemayı ciddiye alan **Şener Şen** sinema hayatı boyunca kendisini keşfedip zirveye ulaşmasına vesile olan 'yetenek avcısı' **Ertem Eğilmez** gibi, sonraki yıllarda birçok projede birlikte çalışacağı Arzu Film ekolünden/okulundan **Yavuz Turgul** gibi hem kaliteli hem de seyircisine ulaşabilecek filmlerin peşinde/içinde oldu.

1964 yılından itibaren **Hizmetçi Dedişin Böyle Olur, Dokuzuncu Hariciye Koşuşu, Sözde Kızlar** gibi filmlerde figüranlıkla başlayan sinema serüveninde yeteneği, başarısı onu daha yan rollerdeyken, ikinci, üçüncü adamı oynarken yıldızlaş-

tırmış, aranan oyuncu olmasını sağlamıştır. **Ertem Eğilmez**'in keşfi yıldızını parlatır, yolunu açar. Sonrasında kendi çabası ve yeteneğiyle başrole tırmanır, yıldızlaşır, sinema tarihine adını yazdırır ve sinemamızın yarım asrına damgasını vurur. Sinemamızda, oyunculukta ulaşılmazı zor bir zirvedir **Şener Şen**.

Şener Şen'in hayat hikâyesi 26 Aralık 1941 tarihinde, **Adana**'da başlar. Babası sonraki yılların unutulmaz oyuncusu marangoz **Ali Şen**'dir. 1950 yılında İstanbul'a taşınırlar. Yoksul aile çocuğudur. **Zeytinbur-nu**'na yerleşirler. Gecekondu'da büyür. Baba Ali Şen Adana'da marangozluk yaparken dekor yapmak için gittiği halkevinde tiyatroyla ilgilenir, sahneye çıkar. Yeteneklidir. İstanbul'a taşındıktan sonra da hem marangozluk hem de tiyatro devam eder. Adana'dan tanışıklığı olan **Muammer Karaca**'nın desteğiyle tiyatro devam ederken sinema oyunculuğuna da başlar.

Hayat derdindedir; ekmek parasını kazanmak için soförlük, pazarlamacılık, işportacılık gibi birçok iş yapar.

Oynadığı bütün bu filmlerde ikinci adam da olsa sergilediği performansla, büyük kentlerde de, Anadolu'da da seyircinin kalbini fetheder, yıldızlaşır.

Kepirtepe Öğretmen Okulu'nu bitiren Şener Şen üç yıl kadar öğretmenlik yapar. Gönülünde tiyatro ve oyunculuk vardır. Sinemayı istemi-yordur çünkü babasının yaşam koşullarını, çalışma şartlarını görüyordur. O yıllarda sinema parasız pulsuz sadece sevgiyle yapılan koşulları ağır bir iştir. Düzenli gelir düşüncesiyle şehir tiyatrolarına girmek ister.

1967 yılında, kalabalık sahnelerde arkalarda yer alan figüran olarak başlar **İstanbul Şehir Tiyatrosu**'na. Dönemin ünlü oyuncularıyla repliksiz ya da birkaç cümlelik rollerde oynar. Kısa sürede kendini gösterir Şener Şen ve iyi oyunlarda, iyi rollerde oynamaya başlar. Başrole tırmanmıştır yeteneğiyle. Yıllar sonra sinemada da oynayacağı **Vasif Öngören**'in Zengin Mutfağı'nda oynar şehir tiyatrosunda. Tiyatroda da, sinemada da yönetmen **Başar Sabuncu**'dur.

FIGÜRANLIKTAN YILDIZLIĞA

Sinema serüveni de küçük rollerle, figüranlıkla başlar. Bir yandan da setlerde çalışıyor, seslendirme yapı-yordur. 1975 yılı **Şener Şen** için bir dönüm yılıdır. Sinemada geç gelen şöhretin, zirveye, yıldızlığa giden yolun kapıları açılır. Seslendirme devam ederken 1975 yılında **Ertem Eğilmez**'le, Arzu Filmle çalışmaya başlar. Ertem Eğilmez, **Bizim Aile** ve **Hababam Sınıfı**'nda seslendirme yapan **Şener Şen**'e Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı'da (1975) Badi Ekrem'i oynatır. Devam filmi **Hababam Sınıfı Uyanıyor** (1976) ve **Hababam Sınıfı Tatilde** (1977) ve **Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor** (1978) filmlerinde Badi Ekrem'i oynayan Şener Şen bir süre Kemal Sunal'lı, İlyas Salman'lı

filmlerin ikinci adamı olarak görünür beyazperdede.

1978 yılında **Kartal Tibet**'in yönettiği **Türkan Soray**'lı, **Bulut Araslı** Sultan filminde **Bakkal Bahtiyar**'ı oynadıktan sonra Ertem Eğilmez'in yönettiği **Erkek Güzeli Sefil Bilo**'da (1979) **İlyas Salman**'in karşısında **Maho Ağa**'yı canlandırır. 1980 yılında yine Ertem Eğilmez'in yönettiği **İlyas Salman**'lı Banker Bilo'da Banker Maho'dur ve unutulmaz bir oyunculuk sergiler. Kartal Tibet'in yönettiği **Kemal Sunal**'lı Davaro'da (1981) Süleyman Hıyarto, **İlyas Salman**'lı Dolap Beygiri'nde (1982) Banker Yakup, Çiçek Abbas'da (1982) **İlyas Salman**'ın karşısında Şakir Serengil, İlyas Salman'lı Şekerpare'de (1983), Ziver'dir.

Oynadığı bütün bu filmlerde ikinci adam da olsa sergilediği performansla, büyük kentlerde de, Anadolu'da da seyircinin kalbini fetheder, yıldızlaşır. Artık seyirci de, filmleri iş yapan, yapımcı da, salonları dolan işletmeci de Şener Şen'li filmler istiyordur. Bu sevgi ve istek Şener Şen'e başrol kapılarını açar.

BAŞROLDEN EFSANEYE

1964 yılından itibaren sinemada olan Şener Şen zoru başarmış başrol oynamadan yıldız olmuştur. 1984 yılına gelindiğinde bir **Ertem Eğilmez** filmi olan Namuslu'nun başrolünde oynar Şener Şen. Bu bir kırılma noktasıdır. Canlandırdığı karakter **Mutemet Ali Rıza**'dır. Ali Rıza Bey, bir işyerinde veznedar olarak çalışan, kendi halinde, az gelirli ama namuslu bir vatandaştır. Namuslu ve dürüst olmanın karşılığını hor görülerek, itilip kakılarak almaktadır. İşyerindeki herkes bin bir dolaş çevirip para

kazanırken o dürüstlükten ayrılmaz. Günün birinde işyerinin büyük miktar parasını soygunculara kaptırır. Ancak saldırıya uğradığına ve masmus olduğuna bir türlü inandıramaz. Çevresindeki herkes, ailesi bile, onun nihayet gözünün açıldığını ve parayı zimmete geçirdiğini düşünmektedir. Üstelik bu inançla ona olan itibarları birdenbire artmıştır.

Şener Şen, Uğur Vardan'la yaptığı söyleşide bu kırılma noktasını, başrole çıkışını şöyle anlatır: "Onun hikâyesi de aslında bir hayli ilginç. Şimdilerde nasıl TV'ciler oyunculara iş yazıyorsa o zaman da işletmeciler böyle bir misyonu üstlenirdi. Bölge işletmecileri Ertem abiye baskı yapıyor, beni kast ederek 'Bu adam işte çok güzel kırsal kökenli tipleme-leri oynuyor, işte **'Banker Bilo**'daki Maho ağada çok iyiydi. Ona öyle bir başrol yap' diyorlar. Ertem abi beni yanına çağırıp durumu aktardı, aslında açıkça 'Ben seni başrol falan düşünmüyorum ama işletmeciler istedi, ben de mecburum oynatayım dedim'e getiriyor konuyu. Benim oynadığım karakterler kötüdür ama sevimlidir. Her ailede, her çevrede öyle tatlı üçkâğıtçılar vardır. Ya amca öyledir, ya komşusu öyledir, ya bakkal öyledir vs. Hem kızılar hem gülerler, **'Ne sahtekâr adam'** derler, **'namussuz orayı burayı dolandırdı ama işini de yürütüyor..'** Hep öyle bir hoşgörüp payı vardır." (Hürriyet, 01 Aralık 2014)

1985 yılında sinema tarihimizin en ayrıcalıklı, önemli ve sevilen ödüllü filmi **Züğürt Ağa**'da oynar. "Harap-tar adlı köyün haşmetli ağası (Şener Şen), her gün yeni bir kan isteyen babası Abdo'yla yaşadığı yörede egemenliğini sürdürürken her şey

tersine gelişir. Yanaşmalarının küçük kıızıyla gerdeğe giren baba, yaşamını yitirir. Köylüler ağanın ürünlerini çalıp satarlar. Kuraklık nedeniyle topraklarını da baraj yapmak isteyen politikacılara satarak kendini kente atan ağa, burada da tutunamayacaktır. Karısına varıncaya kadar herkesin terk ettiği ağaya sadık kalan yalnızca yanaşmanın kızı Kiraz'dır. Film **Yavuz Turgul**'un senaryosuyla **Nesli Çölgeçen** yönetir.

Türkiye'de feodalizmin çöküşünü konu alan filmde **Şener Şen** Harap-tar köyünün ağasıdır. Yağmur yağmaması ve kuraklığın başlaması üzerine köylüler ağanın ürünlerini çalıp satar ve İstanbul'a kaçarlar. Ağa da topraklarını satarak, İstanbul'a göç eder. Fakat şehir yaşamına ayak uyduramayan ağa elinde, avucunda ne varsa yiyip tüketir. Karısı da evi terk eder. Sonunda onu yalnız bırakan Kiraz ile yaşamaya başlar ve en iyi bildiği iş olan çiğ köfte yapma işine başlar.

Badi Ekrem'le başlayan ve oynadığı her filmiyle seyircinin beğeni çitasının sürekli yükseldiği Şener Şen, başrol filmleriyle yıldızlaşmakla kalmaz nasıl büyük bir oyuncu olduğunu da gösterir, efsaneleşir. Şener Şen bir söyleşisinde şunları söyler: **"İçten olduğumu söyleyebilirim ve bu topraklara ait bir sentezim. Hani bazı yönetmenler vardır, belli yerlere geldikten sonra Tarkovski olmak isterler, oyuncusu da De Niro. Ben buraya aйдim, Züğürt Ağa'yı oynayan adamım. Bana ne De Niro'dan, bana ne oynadığı rollerden. Ben Şener'im ve Şener olarak kalmak istiyorum."**

1985'te Aşık oldum ve Çıplak Vatandaş'ta da oynar. Çıplak Vatan-

Hani bazı yönetmenler vardır, belli yerlere geldikten sonra Tarkovski olmak isterler, oyuncusu da De Niro. Ben buraya aйдim, Züğürt Ağa'yı oynayan adamım. Bana ne De Niro'dan.

daş'ın İbrahim'i (Şener Şen) **"Dört çocuklu ve beşincisine de karısı hamile olan dar gelirli, limon satıcılığı, buluşukluk gibi ek işler yapmasına karşılık yine de ailesini doyuramaz. Yorgunluk ve bunalım giderek ruhi dengesini bozar. Çırlı-çıplak kendini sokaklara atar. Olay gazete manşetlerine çıkınca İbrahim büyük reklam şirketlerinden aldığı tekliflerle yıldız olup çıkar."**

Şener Şen 1986 yılında Atıf Yılmaz'ın yönettiği Değirmen ve **Kartal Tibet**'in yönettiği Milyarder filmlerinde oynar.

1987 yılında sinemamızın başyapıtlarından **Muhsin Bey**'de ve yine önemli bir film olan Selamsız Bando-su'nda, 1988'de Arabesk ve Zengin Mutfağı'nda oynar. Yıl 1990'dır ve yine bir başarıya gelir **Şener Şen** ve Yavuz Turgul ikilisinden. Bu kez Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni filminin **Haşmet Asilkan**'dır. İkisinin 1992 yapımı filmi Gölge Oyunu'nda başrolü **Şevket Altuğ** ile paylaşır. Mahmut (Şevket Altuğ) ve Abidin (Şener Şen) bir pavyonda çalışmak-

tadırlar. Mahmut dürüst bir gençtir. Abidin ise tersine hırsız, yalancı ve çapkındır.

SEYİRCİ YENİDEN SİNEMAYLA BULUŞUR

1980-1990 yılları arasında yaşanan bunalımlı dönemin atlatılmaya çalışıldığı 1990'lı yılların ilk yarısında gerçekleştirilen iyi filmler, seyirciyi salonlarda yerli filme de yönlendirebilme kaygısındaki filmler seyirciyle sınırlı da olsa ilişki kurabilmeyi başarır. Yeşilçam dönemiyle kıyaslanamasa da, salonları işgal eden Amerikan filmlerine rağmen 'iş yapan' filmler sinemacıları umutlandırırlar.

Öncesinde de gişe yapan filmler olmasına karşın, 1993 yılında Şerif Gören'in yönettiği Şener Şen'li Amerikalı filmi önemli bir seyirci patlaması oluşturur. Yılın gişe rekorunu kıran film, sinemacıların uzun süredir hasretini çektiği seyirciyi salonlara çekmeyi başarır.

1996 yılındaysa hem popüler, ticari sinema hem de yönetmen sineması açısından önemli gelişmelerle yol açabilecek, bir dönüşümü sağlayacak başlangıçlar yaşanır. 1980 sonrasında rekor sayılan ilk büyük gişe patlaması, **Yavuz Turgul**'un 1996 yılında yönettiği Şener Şen'li, **Uğur Yücel**'li Eskiya filmiyle gerçekleşir. Seyircisiz yıllarda Muhsin Bey ve Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni gibi önemli filmler yapsa da Eskiya'yla gişede de büyük bir başarı elde eder Yavuz Turgul.

Şener Şen'in Şener Şen efsanesini sürdürdüğü, ustalık döneminin son filmleri Gönül Yarası (2004), Kabadayı (2007) ve Av Mevsimi'ydi. (2010). ■

Murat Uyrukulak: “Laikler bugünün Ermenileri, Rumları gibi artık”

Karanlık günlerden geçtiğimiz, ölümlerin yanı sıra gazeteciler ve yazarların hapse atıldığı şu günlerde yeni çıkan kitaplar/romanlarla nefes almaya çalışıyoruz... Siyasi konjonktür ne kadar bizi esir alsada, referandum kışkacına sürüklese de "bu ülkede iyi şeyler olacağına" inancımızı kitaplar pekiştiriyor. Bugünlerde elimden bırakmadığım "Merhume" kitabı için Murat Uyrukulak'la bir araya geldik. Kitap çalkalı epey oluyor ama biz biraz da nefes almak, dertleşmek için yan yana geldik. 'Tol' ve 'Har'dan, yaklaşık 10 yıl sonra (aradaki öykü kitabı Bazuka'yı saymazsak) Merhume'yi okuyucusuyla buluşturdu. Merhume aslında hepimizin içinde bulunduğu süreci edebi bir şekilde anlatıyor Uyrukulak. Kitapta şiddet sarmalından, yoksulluğa, acıya Türkiye'nin adeta panoramasını sunuyor önümüze... Murat'la kitabı vesile ettik çünkü konuşacak çok şeyimiz vardı...

GÜLŞEN İŞERİ

Tol ve Har'dan sonra üçüncü romanın 'Merhume' çıktı... Her iki romanında çok özel romanlardı. 'Merhume' için aradaki zamanı nasıl değerlendiriyorsun?

Teşekkür ederim. O senin gözünün güzelliği ve özelliği. Araya çok fazla zaman girmesinin böyle çok önemli sebepleri yok. Herkesin başında olan meseleler. Geçim derdi, memleket ahvalı, şahsi sorunlar, ağır içkiyle geçen dönemler, tutulma, yazamama, tıkanma, açılma, umutsuzluk, daimi özgüven eksikliği, özgüven krizleri... Saymakla bitmez. Ama bu yeni bir şey değil benim için. Diğer romanların yazılma süreçleri de uzun sürmüştü. Bir çeşit tercih meselesi aynı zamanda. Başka mesailerden para kazanıp, yazı alanında özgür hissetmek, sipariş üzerine, belli zaman sınırlamalarını girmeden yazabilme arzusu. Yani vakit kaybederken özgürlük kazanmak gibi bir strateji... Bu stratejinin işe yarayıp

sağladığı bir gıdım hukuki güvencenin de ortadan kaldırılmış olması... Mazlumların, mağdurların hakkını arama, hesap sorma kanallarının giderek tıkanması... Devletin ayan beyan yağmacının, tecavüzcünün, saldırganın yanında saf tutması, bunu gizleme lüzumu bile duymaması... Çocukları tecavüzcüleriyle evlendirmek istiyorlar... Oralardan hesap et artık...

-Erkek dünyasını, ya da cehennemi diyelim... Kadına şiddet, tecavüz, ensest vs.. Son bir kaç yıldır bunlarla mücadele ediyoruz... Ne düşündürttü?

Bunlarla çok daha uzun süredir mücadele ediliyor. Bu mücadelenin, şükür ki, dozu ve gücü arttı. Evet, Merhume bu mücadelenin yükseldiği bir döneme denk gelmiş oldu. Bilinçli bir şey değildi bu benim için. Neredeyse 10-12 senedir kafamda gezdirdiğim bir kipti Merhume.

-Toplumsal travmalarımızın gün yüzüne çıktığı bir dönem... 3. Sayfa haberleri kan gölü adeta... Neler oluyor?

Yoksulluğun öfkesi, gerici, faşist bir hükümetin bilinçli yönlendirmesiyle, "milli ve yerli değerlere yabancı" addedilen toplulukların üzerine sevk ediliyor. Görece laik hayat tarzına sahip, "müreffeh" deniz kenarlarını mesken tutmuş, "hayatın keyfini

“Sınıf nefreti, “dinsiz, ahlaksız, sömürücü, elit, imtiyazlı” addedilenlere karşı kontrolsüz, milliyetçi bir seferberliğe tahvil ediliyor. Hayatı kaderine isyan etmekle geçmiş insan, o kaderin müsebbibi saydığı insanlara istediğini yapmakta kendini özgür hissediyor.”

çıkardığı” düşünülen topluluklar memleketin yeni Ermenileri, Rumları gibi artık. Sınıf nefreti, “dinsiz, ahlaksız, sömürücü, elit, imtiyazlı” addedilenlere karşı kontrolsüz, milliyetçi bir seferberliğe tahvil ediliyor. Hayatı kaderine isyan etmekle geçmiş insan, o kaderin müsebbibi saydığı insanlara istediğini yapmakta kendini özgür hissediyor. Halbuki en tepedeki zenginlere dokunan yok, hedef bellenenler de sıradan insanlar, bu ülkenin sade vatandaşları... Güçlü bir sosyalist hareketin cephanesi sayılabilecek, ülkeyi daha özgür, eşit ve demokratik bir geleceğe taşıyabilecek sınıfsal öfke, tam tersi yönde işletiliyor. Bir başbakan düşünün ki, “Yol ver gidelim, Gezi'yi ezelim” sloganı atan bir kitleyi, sessiz kalarak onaylayabildi. Bugün aynı minval üzere devam ediyor. Koca koca şehirler dümdüz edildi. Sırf iktidar uğruna. Çatışma yükseldikçe güçlenecek çünkü, durursa, yatıştırırsa, normalleştirirse sendeleyecek.

- Zor konular. Bu seni korkutmadı mı? Hele de Türkiye'de...
Mümkün merteye iyi yazabilmek dışında bir düşüncem olmadı. Becerip beceremediğimi bilmiyorum.

-Erkek dünyasının eleştirisi bir yana siyasi eleştiri de var... İnce göndermeler yapıyorsun. Peki bu göndermelerle nereye varmak istiyorsun?

Bir yere varmak için yazmıyorum. Sonunda bir durağa varacak olduktan sonra yazmanın keyfi yok. Yazmak daimi bir yolculuk olduğunda güzel. O yolculukta insan dert ettiği, öfkeleniği meseleleri de toplayarak ilerliyor. Kimi zaman haykırıyor, kimi zaman göndermelerle anlatıyor, kimi zaman susmak ve derin bir nefes almak da bir şeyler anlatmak anlamına geliyor.

-Türkiye'de çok şey değişti. Her şey anlamsızlaştı. Yazmak bile... Gazetecilik ve yazarlığı mı sorsam, umutsuzluğa kapılıyor musun?

Umutsuzluğa kapılmak gibi bir lüksüm yok. Bulunduğumuz her yerde, gücümüz yettiğince demokrasiden, özgürlükten yana direnmek, mücadele etmek dışında bir seçeneğimiz yok. Elbet bu günler de geçecek, mesele freni patlamış devasa bir tir gibi üzerimize gelen bu çılgınlığın önünden ne kadar insanı, ne kadar canı kurtarabileceğimiz. Günün birinde bütün bunlar sona erdiğinde, başımızı kaldırıp etrafa baktığımızda kucağlaşabilecek ne kadar insan bulabileceğiz.

-Edward Said'i İsrail tarafına taş atarken gösteren fotoğrafı yüzünden pek çok tartışma yaşanmıştı. Yazar bağımsız mı olmalı? Sen de taş atar mıydın?

Said'in İsrail askerlerine taş atmasının bir meşru müdafaa eylemi olduğunu demeye getirdi. Evet, ben de atardım. Yazar bağımsız mı olmalı

sorusunun kendisi bile keder veriyor. Bu sorunun sorulması bile gerekmez normal koşullarda. Yazar bağımsız olmalı, ama tarafsızlık dersin, orada başka bir alan açılır. Mazlumdan yana olmak tarafıllık değildir çünkü. Mazlumdan yana olduğunu söyleyip de ortalığı kana, şiddete boğanlara karşı çıkmak... İşte o bağımsızlık gerektirir.

-Ki bu ülke de en ufak seste 'terörist' oluveriyorsun... Neye tepki göstermeniz 'teröristsiniz'... Neye bağlıyorsunuz tüm bunları?

“Terör: Zalimlerin Jokeri” başlıklı bir yazı yazmıştım Radikal Kitap'ta yıllar önce. Terör kavramı mukteditlerin, zalimlerin işlerine gelmeyen herkesi, her şeyi, her hareketi aynı torbaya tıkıştırabilmelerini sağlayan bir joker gibi. Kimse canı, deli, ruh hastası olduğu için silaha sarılmaz, canını tehlikeye atıp savaşmaz. Bunu yapanların bir hedefi, talebi, şikayeti, derdi vardır... Yoktan var olmamışlardır... Kimi barbarca yöntemler kullanır, kimi şiddete başvurur, kimi katliamlar yapar, kan döker... Onaylamak, savunmak mümkün değildir bu eylemleri. Ama basitçe terörist deyip kenara atmak da mümkün değildir. Bu çözüm değildir. Siyasi yollarla, çok daha kapsamlı ve derin politikalarla, müzakereyle, diplomasiyle iştilgal edilmeleri gerekir. Yoksa bire kadar kırsanız bile yenisi er geç ortaya çıkar.

-“Devrim bir ihtimaldi ve çok güzeldi” diyordu Tol'un giriş cümlesinde... Şimdi ihtimal olanlar neler? Ya da ihtimal olarak gördüklerin?

Lenin'in bir sözüydü sanırım, “Devrim aktüel bir meseledir” diyordu. Yani her daim bir ihtimaldir. Ne zaman, hangi kıvılcımın çakmasıyla, nerede ortaya çıkacağı belli olmaz. Mesele devrime ve mücadeleye dair bir farkındalığı, eylemliliği, dirayeti, sabrı gösterebilmekte. Ve bunu mümkün olan en geniş kesimleri kapsayarak her daim bir birlik gayretini öne koyarak yürütebilmekte. Gezi'nin patlayacağını kim tahmin edebildi ki?

-Bazen insanlığın can çektiği yerde yazarlık ne ki diyor musun?

Elbette, her zaman. Çok duygusal bir laf gibi algılama: Bir çocuğun hayatı kurtulacak, ama sen artık tek bir harf yazmayacaksın, hatta bütün yazdıkların da belleklerden silinip gidecek deseler hiç tereddütsüz ikincisini seçerim...

-Yazarlık dışında dizi işlerine de bulaştın. En azından senaryoya bu serüveni devam ettirdin... İnsan kitap yazarak geçinemiyor değil mi?

En azından ben geçinemiyorum. Ama az öncede dediğim gibi, bu bir tercih.... Yakınmaya hakkım yok. Halimden şikayetçi değilim.

-Yazıp yazıp attığın oldu mu?
Benim işim yazmaktan çok yazdıklarımı atmaktır zaten. ■

İBRAHİM BAŞTUĞ

Bir Göçmen Kuştur Martı da

Nimet'e

Gözlerinin bittiği yerde deniz başlar
yorgundur kanatların-uzun yola çıkamazsın
Çatlar tohum-iyi işlenmemiş bir mozağin
iğreti cam kırıklarını savurur devran
Yarım kalmış ıslak bir park buluşmasını
Vapur işletmez bir sis sabahının buruk sevincini
Çınaraltı'nda yarım kalmış çay içimlerini
ve gurununu yaşlı sahafı bir kez daha yola getirmenin
Sakarya'nın yeni güvercinleri ve dilenen eski çocuklar
Ucuz biracılarda unutulmuş soluk resimler
Yeni korkular-adi suçlularla paylaşılan koğuştaki
Sönmesi yasak ampulün sağırılığına gömülen çiğlikler
Çatlar tohum-iki lezbiyen yakalanır üst ranzada
Gece vardiyasının yapışkan yorgunluğu-uykusuzluk
ve ezberlenmiş adımlara öfkesi betonun

Yorgundur kanatların
Buzul sofalarında kapı aralarında konuklukların
Halden anlamaz gece iner erkenden
Kentler de büyük değil artık o kadar
Kaçamaklarında sabahlayasın-bir adın çıkmış serseriye
Öbür adın
Bıraksalar ah bir örselemeseler, itip kakmasalar
bir ad bulacaktın elbet. Kuşanacaktın
Öbür adın

Ezberlenmiş adımlara öfkesi betonun
İki lezbiyen yakalanır üst ranzada
Yine zarfsız gelen mektubun baş döndüren sevinci
Bulvarlar, pasajlar, mevsim değiştiren vitrinleri kentin
Tahtakale'de bitmez pazarlıklar, Ulus'ta bitmez
Dağılan pazaryerlerinin istilası, yitirilmiş bir şeyler ve ilhak
Samanpazarı'ndan alınıp yeniden boyanmış ve eskitilmiş pantolon
Kaç kez geçtiğini unutmış anesteziiden, yeni bir cebe kavuşmak için
ve artık dikiş kabul etmeyen derisi

Ve ezberlenmiş ritmi umudun
Her gün tozunu almalısın yine de
Ayrabildiğin son parçaya dek söküp parlatmalı
Yağlayıp yeniden birleştirmelisin
Tohumların tohumu olmalısın
En bayramlık sevincini takınıp çıkmalısın
İddianameyi bir kez daha dinleyip sonuna kadar
bir kez daha reddetmek için
İfadenin baskı altında alınmış olduğu gerekçesine
adli tabibe sevkini talebini de ekleyerek
yumruğunu gülümsetmelisin bir kez daha
Sorgulamada bulunduğunu sesinin çamurundan tanıdığın
şehremininin karşısında-gözünün içine baka baka

Ve ezberlenmiş ritmi hayatın
Sönmesi yasak ampulün sağırılığına gömülen çiğlikler
Sakarya'nın yeni güvercinleri ve dilenen eski çocuklar
Ve ertelenmez ritmi hayatın
Aradasın-vapur işletmez bir sis sabahının buruk sevinci
Çınaraltı'nda yarım kalmış çay içimleri
Ucuz biracılarda unutulmuş soluk resimler
Aradasın

Ne karasın artık ne su
Teknen yok uzun yola çıkamazsın
Kaçamak bir zaman aralığında
Bir ad bulur yakıştırırsın kendine
Ve sonra öğrenir şaşar kalırsın
Bir göçmen kuştur martı da

(Çalınmış Kuyuları Babil'in)

İSMAİL BAKAR

Bir Zamanlar Büyükdere

Tabiatın en fazla kayırdığı, Boğaziçi'nin en nitelikli ve en keyifli bölgesi

EĞER İstanbul'un en güzel yeri Boğaziçi ise kuşkusuz ki Boğaz'ın en güzel yerlerinin başında da Büyükdere gelmektedir. Büyükdere gezginler için o kadar farklı görünümler sunmaktadır ki her gezgini yakından etkilemiştir. Melling'in birbirinden güzel gravürlerini Büyükdere tarihi ve yaşantısıyla gözler önüne sunan Charles Lacretelli **“Bunlar, bu olağanüstü yer hakkında genel bir fikir verir. Körfeziyle birlikte kapladığı alanda semti, rıhtımı ve özellikle çayırılarıyla, öylesine çok sayıda hoş görünüm çıkar ki, sanat tüm bunları tek bir tabloda bir araya getirmek isteseydi, tabir-i caizse tabiata ihanet etmiş olurdu. Kim bilir, insan acaba yöreye ve göreneklere dair özgün detaylar yığını arasında kaybolmaktansa, en büyüleyici ferruatları, hatta yalnızca binaların arz ettiği çeşitliliği sunmakla da yetinebilir miydi?”** diyerek bu duyguyu en iyi şekilde açıklamaktadır.

Geçmişinin Bizans dönemine kadar gittiği sanılan **Büyükdere, Belgrad Ormanı**'ndaki **Valide Bendi**'nin doğusundaki tepelerden doğan ve **Kefeliköy**'le **Kalafatyeri** arasından **Büyükdere Koyu**'na dökülen Bakla Deresi de denen Büyük Dere çevresinde, sahilde kurulmuş küçük bir balıkçı köyüydü. Semte adını veren derenin ağzında bulunan **Büyükdere Köyü**'nün sonunda, kümeler halinde bulunan büyük çınarlardan dolayı kırağaç denilen yer gelirdi. **Evliya Çelebi**, padişahların ava gittiği, yerli ve yabancı zenginlerin sevdiği bu güzel ve gölgeli yerde yüksek kavakların, selvi, söğüt ve diğer ağaçların bulunduğu; ağaçların ve yapraklarının sıklığından güneşin yere düşmediğini anlatır. **“Büyükdere kasabasının imaretlerini bildirir. Bu da Yavuz Sultan Selim ve II.Selim Han'ın eğlence yeri, av mekânı ve gezinti yeri olduğundan, dağlık bir yerdir ki, orada bir harman büyüklüğünde yere güneş etki etmez. Bu derede olan Tanrı vergisi çınar, kavak, selvi, salkımsöğüt ve diğer büyük ağaçlar var ki, herbiri gökyüzüne uzanmıştır. Çeşit çeşit yeşillik sofalar ve akarsular ile yaratılmış gezinti yeridir. Bu mesiregahın sebebiyle yakınında Büyükdere kasabası imar olunmuştur. Hepsı bin kadar küçük evlerdir. Bir müslüman mahallesi, yedi mahalle balıkçı, gemici ve bağban kefer eveleridir. İskele Bağ'ında Koca Defterdar Mehmed Paşa Camii var. Ve bir hamamı ve birkaç ufak dükkânları vardır. Ancak baği ve bahçesi oldukça çoktur.”** Boğaziçi Şirket-i Hayriye adlı

sâlnamede Büşyükdere için şu bilgiler yazılıdır: **“Büyükdere’de Rumlar 4300, İslâmlar 700, Museviler 300 ve Ermeniler 180 nüfustur...Büyükdere’de adedi onbire varan tuğla fabrikaları ile bir bira fabrikası, otelleri, qazınoları ve Fıstık Suyu, Ali Ağa’nın Bağı, Karakahya Bahçesi, Sultan Suyu, Nectar Bahçesi namlarındaki mesireleri ile de meşhurdur.”** Büyükdere’yi anlatan İnciciyan ise burasının Boğaz’ın Rumeli yakasının son padişah binişi olduğunu, güzel bir vadi içinde Hünkâr Suyu denilen suyu olduğunu anlatır ve kökleri birbirine karışmış on altı çam ağacından dolayı Yedikardeşler denilen Kırağaç’ın da burada olduğunu söyler. Büyükdere’nin yanındaki güzel düzlükte ağaçların arasında yıkılmış bulunan padişah köşkünün temelleri görüldüğünden, vadinin içinde birçok çeşmesi bulunan bir padişah bahçesi bulunduğundan ve sahilden oraya padişah işi yapılmış bir yol olduğundan söz eder. Buradan Fener’e kadar uzanan sık ormanlık arazinin, padişahın av sahası olduğunu bildirir.

Büyükdere’nin şenlenmesi, İstanbul’un fethinden sonra başlamıştır.

Sıra sıra dağların, kol kola girmiş telerinin, mor, yeşil, kül renkli vadilerin kuşattığı Büyükdere Bahçesi, **II.Sultan Selim**’in pek hoşlandığı bir mevkiydi. Kavak, servî, söğüt, meşe, çınar ve ıhlamur ağaçlarının gölge düşürdüğü bahçe, gerek sarayın, gerek halkın can atıkları bir av ve eğlence mahalliydi. **Sultan II. Mahmud** 1829 yılında kurban bayramı muayedesini burada yapmış; çayıra büyük çadırlar kurulmuş, bayram tahtı getirilmiş ve padişah murassa fesi ile bayram tebriklerini kabul etmiştir. Bu törene İran elçisi de katılmıştır. Aynı yıl **Sultan II. Mahmud** burada bir divan kurdurmuş ve İngiliz büyükelçisinin huzura kabulünü de burada yapmıştır. Hele **II. Sultan Abdülhamid**, Şişli-Maslak yolunu açtırdıktan sonra sefaret arabaları buralara adeta akar olmuş ve elçiliklerin baloları, kabul resimleri, çayları bu köylere, yerli halka temâsi olmayan kozmopolit bir koloninin parlak ve şâşalı gidiş gelişleriyle bir nevi hareket vermiştir. **Büyükdere**, padişahlar kadar yabancı elçiliklerin de rağbet ettiği bir yerdir. 1830-35 yıllarında buraya Rus ve Felemenk sefaretlerinin yazlık bina-

ları inşa edilmiştir. **Moltke** İstanbul’da görev yaptığı sırada Büyükdere’de kalmıştır. Burada kaldığı evi anlatırken çiçeklere değinir. **“Çok geniş olan dam, galerinin dış tarafına sıralanmış olan karanfil ve şebboy sakısı yarına gölge verir. Moltke, anılarında tekrar Büyükdere’deki yaşamına döner ve anlatır:”...Bir sürü pence-rem’in hangisinden dışarı baksam, geniş bir deniz tablosunu, bir dağ manzarasına ya da çiçekler, güller ve zakkumlarla dolu, etrafı duvarlarla çevrili daracık bir bahçenin ihtişamını seyrederiyorum. Küçük çim tarhın etrafı çiçek saksılarıyla çevrilmiş, aralarında yollara sanatlı süsler meydana getirecek şekilde deniz kabukları serpilmiş. Mis gibi kokan yaseminler pencere kafeslerinden içeri sokuluyor, hanımmelleriyle yaban asmaları duvarlara sarılıp örtüyor...”**

Büyükdere demek, biraz da Bentler, Kemerler ve ormanlar demek diyen Sâmiha Ayverdi Büyükdere’yi anlatmaya devam eder: **“Fatih Sultan Mehmed’in başlatıp III.Sultan Ahmed’in ilaveler yaptırdığı Büyük Bent’e; suyunu veren Kömürcü Bendi, bu su ve yeşillik semtinin ilk âbidesi sayılır. Büyükdere Koyu, bilhassa cenup rüzgârlarının estiği akşamlar, erimiş bir lâl gibi morarır, kızarır, erguvanlaşır ve günün son ışıkları karanlıkta yer değiştirirken de, yavaş yavaş benzi atarak solan sular, gide gide karanlıklara gömülüp kuzgunileşir. Büyükdere’den Sarıyer’e giderken, Osmanlı Sarayı ile Mısır Sarayı arasındaki politik faâliyetiyle Kârun misâli zengin olan bir vezirin, İstanbul sarraflarından Kevork Aramyan’ın oğlu Abraham Paşa’nın yalısı vardı. Bugün Rus sefârethânesinin eline geçmiş olan arzâisi, Karadeniz’e kadar uzanan İstanbul korularının en müstesnâla-**

rinın başında gelir.”

Ruşen Eşref Ünaydın ise “Boğaziçi” adlı eserinde şöyle diyor: **“Boğaziçi’nin mehtaplı gecelerinde içinden biran bile aydınlığı eksik olmayan nadir yerlerinden biri, belki de en bellibaşlısı Büyükdere Koyu’dur. Yusâ’nın üstünden ya da bir kenarından akşam üzeri doğduğu andan Büyükdere sırtlarında battığı zaman kadar ayın ışığı, o Koy’un şu veya bu yanında hiç eksik olmaz.”**

Boğaziçi’nde **Kireçburnu** ile **Büyükdere** arasında **Büyükdere Çayırı**’nda bulunup dünya ağaç literatürüne “Büyükdere Çınarı” adı ile geçmiş olan bu çınar Türkiye’nin değil yeryüzünün en büyük ve en uzun ömürlü çınarı idi. Bir rivayete göre 4 bin yaşını aşmış bu ağaç I. Dünya Savaşı’ndan sonra heder edilmiştir. Avrupalılar bu ağaca **“Platane de Godefroy de Bouillon”** adını verirler. Çünkü 1096 yılında haçlı ordusu kumandanı **G. De Bouillon** bu çınarın altında karargâh kurmuştu. **II. Sultan Mahmud**, Çayırdaki ulu çınarın altında yeniçerilerin kaldırılmasından önce ara sıra burada tokmak oyunu oynatırmış. Ne yazıkki bu ulu çınar 32 gövdesi olduğu ve içinde kahvehane yapılarak ateş yakılması yüzünden yandığı Ziraat Mektebinin eski müallimlerinden **Hüdaverdi Efendi** tarafından söylenmiştir.

Büyükdere dalyanı ile de meşhurdur. Büyükdere’deki Kalafatyeri önünde kurulurdu; sınırları, geçen asrın meşhur sarraflarından Kamanto’nun yalısı önünden Mercan Sokağı hizasına kadardı.

Büyükdere Koyu Karadeniz boğazı tarafında en güzel demir yeridir. Osmanlı Donanması Karadeniz seferlerine çıktığında, Beşiktaş önünden kalktıktan sonra Büyükdere koyunda demirler ve Boğaz’dan Karadeniz’e çıkmak için müsait havayı burada beklerdi. Büyükdere koyu Boğaziçi’nde mehtabı ile de meşhurdur. Ülkemizin ilk kibrit fabrikası da Büyükdere Tekel Kibrit Fabrikası’dır. Büyükdere’deki fabrikanın inşaatına 1930 senesinde başlamış olan Amerikan şirketi ilk Türk kibritini piyasaya 1932 senesinde vermiştir.

İstanbul’un hemen her köşesi gibi Büyükdere de yangın felaketleri görmüştür; 1872 de 6 bina, 1872 ikinci bir yangında 38 bina, 1873 de 6 bina, 1876’da Maltız Caddesi’nde 11 bina yanmıştır. En büyük yangın olan 1898 yılında ki yangında 400’den fazla ev ve dükkan yanmıştır.

Yabancıların bölgeye yerleşmeleri, elçilik ve konsoloslukların yazlıkları’nın Büyükdere çevresine dizilmeleri, Fransa Elçisi **Comte de Vergennes**’in 1757’de Büyükdere ve çevresinde yabancıların da oturabilmesi için gerekli izni almasıyla başlamıştır. Fransızlar, Almanlar ve İtalyanlar daha çok Tarabya’yı tercih ederken, Ruslar Büyükdere’yi seçmişlerdir. 1828-1829’da ilk buharlı geminin, 1850’den sonra da Şirket-i Hayriye vapurlarının Boğaziçi’ne seferlere başlamasından sonra, diğer boğaziçi köyleri gibi **Büyükdere**

Osmanlı Donanması Karadeniz seferlerine çıktığında, Beşiktaş önünden kalktıktan sonra Büyükdere koyunda demirler ve Boğazdan Karadeniz’e çıkmak için müsait havayı burada beklerdi.

re’ye de vapurların yanaşabileceği bir iskele yapılmış; yolcu ve yük indirim bindirimi için kullanılan bu iskelelerin gelişen yeni fonksiyonlar, arazi kullanımına da değişiklikler getirmiştir. Söz konusu iskele meydanlarında köy toplumunun ticari ve sosyal ilişkisi ve iletişimlerini sağlayan işlevler yer almıştır. Başta kahvehaneler, balıkçılar, berber, manav, bakkal, ayakkabıcı, züccaciye, tuhafiy e dükkânları; terzilik, marangozluk, oymacılık, demircilik vb sanatkâr işlikleri, köy toplumunun gündelik ihtiyaç, dostluk, yardımlaşma ve haberleşme etkinliklerinin olduğu mekânlardır. **Büyükdere İskelesi** ve

çevresi de böyle bir gelişmeye sahne olmuş 1853-1856 Kırım Savaşı sırasında, İstanbul’a kimisi ailesiyle birlikte gelen Fransız, İngiliz ve İtalyan askerlerinin oldukça önemli bir bölümünün Boğaziçi’nde, özellikle de Büyükdere’de ev kiralayıp savaş sonuna kadar kalmaları, 19.yy ortalarında Büyükdere’yi ekonomik ve sosyal açıdan hareketlendirmiştir. 20.yy’ın başında Büyükdere semtinde, eski Abrahampaşa Korusu sınırından başlamak üzere güneye doğru sahil boyunca Avusturya, Rusya, Danimarka, İspanya, Portekiz ve Hollanda sefarethanelerinin yazlık binaları vardı.

1936’da Fransız şehircilik uzmanı **Prof. Prost** ile başlatılmış olan İstanbul planlama çalışmaları çerçevesinde 1948 ve 1949’da Boğaziçi’ndeki diğer bazı köylerle birlikte **Büyükdere** köy içi imar planları da yapılmıştır. 1952-1956 arasında çalışan müşavirler heyeti , **Prost** planlarının uygulanmış kısımlarını kabul etmiş, ancak planlama alanını Sarıyer’i de içine alacak şekilde genişletip **“Beyoğlu Nâzım Planı”** adıyla 1954’te yürürlüğe koymuştur. Plana göre Büyükdere sahil şeridi eski ahşap binalar restore edilmek suretiyle korunacak, balıkçı yerleri, lokanta ve gazinolar turistlik özellikte olmak üzere iyileştirilecektir. Yine aynı plana göre bir yandan Tophane’den başlayıp Sarıyer’e kadar devam edecek 30 m genişliğinde sahil yolu, öte yandan Zincirlikuyu, Levent, Maslak’tan geçecek Büyükdere’ye ulaşacak Büyükdere asfaltı Büyükdere’nin değişiminde ve gelişmesinde etkili olmuşlardır.

Uzun süreler boyunca çeşitli dinlerden ve etnik gruplardan meydana gelen karışık bir nüfusun bir arada yaşaması, semtte farklı kültürlerin yattığı yumuşak ve hoş bir atmosferin hâkim olmasına yol açarken camilerle kiliseler de yanyana yaşamışlardır. **Büyükdere**’de halen **Kara Kethüda**

Camii (Büyükdere Camii), ve **Cerrah Mahmud Efendi Camii** olmak üzere iki cami, bir **Rum Ortodoks kilisesi (Ayios Paraskevi)** bir **Ermeni Gregorian kilisesi (Surp Hripsimyantz)**, bir **Ermeni Katolik kilisesi (Surp Boğos)** ve bir **İtalyan katolik kilisesi (Santa Maria)** bulunmaktadır.

18.yy sonu yapısı **Keçecizade Fuad Paşa Yalısı** (halen otel) ve halen **Sadberk Hanım Müzesi** adıyla müze olarak kullanılan Azaryan Yalısı semtteki önemli tarihi eserlerden ve tek tük kalmış eski yalılardan ikisi olup, asıllarına uygun restorasyon görerek günümüze kadar gelmiştir.

Dilerseniz yazımızı Fransız gezgin Theophile Gautier’in tasviriyle sonlandıralım: **“Tarabya’nın taraçasından görülen Büyükdere, dünyanın en zarif, en iç açıcı köylerinden biri. Deniz, burada, içeriye doğru bir oyuk çizerek, suların gevşek kıvrımlarla çarpıp öldüğü bir kavis teşkil eder, aralarında Rusya’nın yazlık sarayı görülen sık evler, deniz kenarında, Boğaz’ın yatağı olan son tepelerin eteğinde ve yeşilliklerle dolu bir bahçeler fonu üstünde sıralanırlar.”** ■

Kaynakça

- Atasoy, Nurhan. Hasbahçe. İstanbul:Aygaz, 2002
- Ayverdi, Sâmiha. Boğaziçi’nde Tarih. İstanbul:Kubbealtı, 2002
- Aysu, Çiğdem “Büyükdere” İstanbul Ansiklopedisi cilt 2 s.359-362
- Freely, John. Evliya Çelebi’nin İstanbul’u. İstanbul:YKY, 2002
- Gülersoy, Çelik; İstanbul’un Anıtsal Ağaçları. İstanbul: TTKO, 1984
- Koçu, Reşad Ekrem. “Büyükdere”madde-si,İstanbul Ansiklopedisi cilt 6, İstanbul, 1994
- Melling, Antoine Ignace; İstanbul Kuyılarına Pitoresk Seyahat. metin: Charles de Lacretelle İstanbul: Denizler Kitabevi, 2010
- Onat, Deniz.”Derin Vadi”nin Düny ve Bugünü”. İstanbul Dergisi 1998, sayı:24, s.33-40

VECDİ ÇIRACIOĞLU

İstanbul'da ilk otomobil

OTOMOBİLİN İstanbul'a ilk getirilişi ve halk tarafından ilk görülüşü, 2. Meşrutiyet (1908) ilanıyladır. Otomobil, gerek Avrupa'da, gerekse Amerika'da bir çok kentlerde atlı arabanın yerini almasına karşın, **2. Abdülhamit**'in arttıkça artan, kılı kırk yaran şüpheleri yüzünden Osmanlı sınırları içine bir türlü girememiştir.

Padişahın görüşüne göre tehlikeli bir araç olan otomobil, saltanatın aleyhine kullanılması ve hatta kendine karşı bir su-ikastte kullanılması olanağı mümkündü.

21 Temmuz 1905, Cuma günü **Yıldız'daki Hamidiye Cami**'nde Selamlık Resmi yapıldığı sırada ansızın patlayan, asker ve toplanan halktan birçok insanı öldüren bomba olayından sonra her taraf padişah tarafından bir kat daha fazla denetim altına alınmış, ortalık bütünüyle baskıyla kasılıp kavrulmuştu. Otomobilin yurt dışından ithali şöyle dursun, adı bile insanlar tarafından anılmıyordu.

Meşrutiyet ilan edildi ve çok geçmeden ilk otomobil İstanbul'a geldi. **Yıldız Sarayı'nın Operetçibaşı, Mızıkayı Hümayunlu Kaymakam Stravolo**, ilk arabayı İtalya'dan ısmarladığını çevresi-ne söylemesine karşın, zamanın elitleri ilk otomobil siparişinin Basra eşrafından **Züheyirzade Ahmet Paşa** tarafından yapıldığını çok iyi biliyorlardı.

İlk araba olması dolayısıyla kendisinin tanımlanması da bir hayli güç olmuştur. İthal edilen arabanın gümrükten geçirilme kısmı geldiğinde ise memurlar bu cisme verecek isim bulamamışlar ancak kendilerine yapılan açıklamalar neticesinde **"zatü'l-hareke"** araba, yani kendiliğinden hareket eden araba olarak kayıt etmişlerse de bu isim güç olduğu için kullanımı yaygınlaşmamış, bunun yerine otomobil denmesi daha uygun görülmüştür.

Ahmet Paşa, Şurayı Devlet Tanzimat Dairesi azalarından ve Rumeli Beylerbeyi görevinde bulunmuş yüksek dereceden bir devlet memuru olup, Kalamış'ta yaptırdığı ciciil bicilli köşkünde tüm ailesiyle otururdu.

Ahmet Paşa, Kalamış'ta kalırken iki karısı otomobile biner ve yan yana otururlardı. Kadınlar, sırtlarında bir ör-nek çarşaf, yeldirme veya kaşpuşyer ile dolaşır, onları görenler tarafından **"Çifte Kumrular!.."** adlandırılırlardı.

Ahmet Paşa'nın aldığı otomobil, o zamanlar **'Landaulet'** denilen, siyah renkte Fransız Renault marka, pırıl pırıldı. Eski sultan efendilerin seyr ve seyrana giderken kuruldukları has ahır landon-larını andırıyordu. Arka köprüğü açılır kapanırdı. Şoförüne gelince, kafasında kasket, şakaklarında zülüf, kıvrık bıyıklı bir Rum'du.

Otomobili kullanan Rum şoförün lastik kornayı **"Vart vart!.."** diye, öttürmesine gerek kalmaz, motorun gürültüsü çok uzaklardan duyulurdu. Çifte kumrular, Fenerbahçeye gececekleri zaman yarım-danının geçişindeki dar yolu tutarlarken, çıkan 'pata küte'ler kulakları doldurur, pıknık yerindekilerin etekleri tutuşurdu:

"Başbelası sökün etmiş geliyor!.."

Konak, kira, göçmen arabacıları kantarlıları savura savura acele oturma yerlerinden aşağıya atlar, atların önüne dikilerek, okun başına yapışır, atlar ür-k-mesin diye, çala kamçı arabayı güzër-gâhtan uzaklara sürer, Fenerkulesi'nin dibine, iskelenin yamacına çekerlerdi.

İşte bu zamanlarda at arabalarının içindeki hanım ve beylerin durumu gör-ülmeye değirdi. Yüzler balmumu sarısı, yürek hezar yaprağı, el ayak buz gibi olurdu. Çünkü, atlar bu şakaya gelmez, huylanacağı, kuzu gibi en uslusunun bile gemi azya alacağı tutabildiirdi ki, bu arada bir böyle de olurdu.

Faytonların içlerindekiler söylene söylene tenteden fırlayarak: **"Kahrola-sı!.. Sağlık selamette gelmez olaydı!.."** derlerdi.

Ahmet Paşa'nın Çifte Kumruları Fenerbahçeye damlar, şoför, caka atmak amacıyla egzoz borusunu inadına açar, kasketi sola kaşına yıkık, sanki otomobi-lin sahibiymiş gibisinden, tüm görkemiyle kalabalığa karıştığında, atlar dizginlerini adeta parçalayıp dingilleri hurdaş

lam Efendi'ydi. Arabaları getirdiği ilk zamanlar, Bağlarbaşı düzlüklerinde bir türlü kullanmayı öğrenemediği ve sık sık kaza yaptığı için beceriksizlere o günden sonra, **"Acemi gibi kullanıyor!..", "Acemi!.."** yakıştırması yapılmıştır.

Merakısına not 2.

O Tarihlerde en çok rastlanan otomobil markaları şöyle sıralayabiliriz. Fransa'nın Panhard, Delahey, Renault, De-lonay Belleville, Delage, De Dion-Boutoin; Hollanda'nın Minerva; İtalya'nın Fiat markalarıyla Amerika'nın Ford'u. Bu arabaları kullanan namılı şoförler ise, Semih Yürüten, Beyoğlu'nda Mehmet ve Hamid Efendi, Pangaltılı Apik,

Laz Yani ve Ayıboğan Mustafa.

Merakısına not 3.

İstanbul'un kayıtlara geçen ilk araba kazası **Balkan Savaşı (1912)** yıllarında meydana geldi. Sıkıyönetimin hüküm sürdüğü Ocak ayının bir gecesi saat 22:30'da **Zincirlikuyu** yönünden hızla gelen otomobil, bir Arma-vut'a çarparak yaranalanmasına sebep olur ve yaralı **Şişli Hamidiye Hastanesine** kaldırılır. Kazayı yapan otomobil şoförü İtalyan Sefaretine mensup bir İtalyan idi. Araba-sıyla birlikte kaçmaya çalışan şoför Pangaltı Şişli polisleri tarafından yakalanmıştır. ■

eder, kolan kayışlarını koparak alabildi-ğine azarlardı.

Çırpına çırpına at arabalarından kendini dışarıya atan tazelerden bayılan bayılana, külçe gibi olduğu yere yığılan yığılana, göğüslerini, bileklerini kolon-ayla ovan ovana olurdu. Yaşlı hatunlar, salavat getirip dua okuyarak onlara katı-lırdı. Bu arada, devletlilere adak adayan-lar seslerini yükselterek, **"Şu netameli musibet başımıza bela kesildi. Hangi kefere icat ettiyye, tez günde tez sa-atte künyekün olsun, sürüm sürüm sürürsün inşallah!.."** derlerdi.

İşte o zamanlar, zıpçıktı otomobil, mükellef konak at arabaların fiyatasını bozmuş, gölgede bırakmıştı. Eski zengin-lerden bazıları ve miras yedi bir kaç genç Fenerbahçe'deki piknik yerine sürekli gelirlerdi. Örneğin, **Ali Saip Paşa**'nın

PASİFİK Okyanusu'nda Hawaii Adası'nın 600 mil kuzeyinde, Türkiye büyüklüğünde yeni bir ada oluştu. 1970'li yıllardan itibaren oluşmaya başlayan bu ada plastik çöplerden oluşuyor. Endüstriyel medeniyetin insanlığa büyük armağanı. Denizler ve okyanuslardaki katı atıklar son 40 yılda 100 kat arttı. **Yapılan bilimsel çalışmalara göre günümüzde dünya okyanus ve denizlerinde her 3 km²'ye 40 bin plastik çöp düşüyor.** Sadece Pasifik'te 18 milyon plastik çöpün dolaştığı değerlendiriliyor. **Denizlere ve okyanuslara her saat başı, yarısı plastik olan 700 ton çöp atılıyor.**

Sadece katı atıklar değil, denizleri sıvı atıklar, özellikle kimyasal atıklar da mahvediyor. **Her yıl 450 milyar m³ artırılmamış endüstri atığı deniz suyuna salınıyor.** Okyanus ve denizlerdeki bu kirilliliğin bir çok nedeni var. Endüstri atıkları arasında petrol/ gaz sondaj tesisleri (özellikle oluşan kazalar sonucu) ile kara içlerinde nehirlere verilen kimyasal ve biyolojik atıklar öne çıkarken, katı atıklar içinde tsunamiler sonrası denize çekilen materyal; denizlerde dolaşan yaklaşık 50 bin civarındaki büyük tonajlı ticaret gemisinin katı atıkları ile **Amazon, Missisipi, Yangtze, Nil, Hindus, Ganj, Tuna** gibi dünyanın sayılı büyük nehirlerine, kara içlerinde bırakılan katı atıklar rol oynuyor. Bu arada denizler üzerinde görülen çöplerin yaklaşık 10 katı deniz ve okyanus diplerinde davetsiz misafir olarak bekliyor. **Bir plastik su şişesinin denizde 200 yılda çözölebildiğini hatırlarsak bu misafirlik biraz uzun sürecek gibi.**

Üç okyanusu küreke geçen, rekor sahibi Türk kürekçi, yakın dostum **Erden Eruç** bir sohbetimizde okyanus geçişlerinde en yakın karanın 1500 milde olduğu alanlarda bile plastik çöpler gördüğünü söylemişti. Atıkların okyanusların ortasında oluşma nedeni de akıntılar. Biriken bu atıklar doğaya zararlı yeni bir habitat oluşturarak, deniz ve okyanuslardaki besin zincirini ve dengeleri alt üst edecek yeni mikrobiyolojik bir dünya kurulmasına da neden oluyor. Bunun dışında insanoğlunun aç gözlülüğü ve zengin ülkelerdeki hedonistlerin sınır tanımaz ve tatmin edilemez haz ihtirasları sonucu okyanus ve denizlerdeki balıklar da tükenme aşamasına geldi. 1950 yılından bu yana denizlerdeki ticari değeri olan balık stokları yüzde 90 oranında düştü. 2012 yılında 250 kiloluk bir mavi kanat orkinos Japonya'da 1,5 milyon dolara alıcı buldu. Balık kaynaklarını sınırsızca kullananlar

AMİRAL CEM GÜRDENİZ

Deniz Bitiyor

arasında lider ülkenin Japonya olduğunu ekleyelim.

Doğal Denge Bozuluyor. İnsanoğlu son 50 yılda milyonlarca yılda oluşan okyanuslardaki doğal dengeyi bozmayı başardı. Kirillik, aşırı avlanma, habitat yıkımı ve iklim değişikliği okyanus ve denizlerdeki canlı hayatını yok ediyor. Endüstriyel

medeniyet, daha çok kazanmak, daha çok yemek ve tüketmek için torunlarımızın yaşayacağı dünyayı mahvediyor. BM'ye bağlı 194 üyeli Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin geçen ay yayınlanan raporu, son derece moral bozucu. Bu rapor özellikle karbondioksit salınımlarının doğaya verdiği zararları ortaya koyuyor. Son 50

yılda karbondioksit salınımları her 10 yılda bir, ikiye katlanarak büyümüş. Bunun ana nedeni, fosil yakıt kullanımı. Bu salınımda en büyük katkısı ABD ve Çin sağlıyor. ABD, önlem alınması için gerekli bağlayıcı tedbirleri dikte eden Kyoto Protokolü'nün onayını Senatosunda bekletiyor. Çin, devasa sosyal projeleri içinde en çok hava kirliliği, su kıtlığı ve çevre felaketleri ile uğraşıyor.

Karbondioksit salınımlarının önlenemez yükselişi, sadece iklim değişikliğine neden olmuyor. Okyanus ve denizlerde asitleşmeyi de artırıyor. Bu da, soluduğumuz havadaki oksijenin yüzde 75'ini sağlayan deniz/ okyanus dibi planktonların yok olmasına neden oluyor. Aşırı asitleşme ve özellikle suni gübre atıklarının nehirler yolu ile okyanus ve denizlere karışmasının büyük rol oynadığı kirlenme nedeniyle, **Meksika Körfezi'nden Baltık Denizi'ne kadar halen okyanus ve denizlerin 600 değişik bölgesinde, her biri Hollanda büyüklüğünde biyolojik hayat olmayan, çöl alanlar oluştu.**

Zenginler doğayı katlediyor. **Dünya nüfusu her hafta 1,5 milyon kişi artıyor.** İnsanların sürekli tükettiği doğal kaynakların yenilenme hızı ise geride kalıyor. Bugünkü tüketim seviyesi böyle devam ederse, çok değil 15 yıl sonra çok ciddi kaynak sorunları ile karşılaşılacak. Zira tarım alanları, otlaklar, balıkçılık alanları ve ormanlar doğanın yaşam kaynakları olarak hızla tükeniyor. Bu kaynakları bazı ülkeler hoyratça kullanıp, diğer ülkelerin haklarını dolaylı olarak gasp ediyor ve böylece toplumlar arası sözleşmeyi de yok ediyorlar. Gelişmiş ülkeler geliştirmekte olan ve gelişmemiş ülkelere nazaran, doğayı beş kat daha fazla kullanıyor ve tahrip ediyor. **Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfına (WWF) göre, fert başına en çok karbondioksit salınımı yapan ilk üç ülke Katar, Kuveyt ve BAE.** Dünya uygarlığına hiçbir katkısı olmaksızın, sadece petrol ve doğal gaz ihraç eden bu orta çağ devletleri, deniz suyundan tatlı su yapmak için bile petrol kullanıyor. Bu üç ülke insanının ortalama karbondioksit salınımlarını dünyadaki her insan yapsaydı, yaşam için 5 yeni gezegene ihtiyacımız olurdu.

Özetle, doğal sermaye hızla tükeniyor. Son 40 yılda gelir eşitsizliği, fakirlik ve doğanın emsali görülmemiş boyutlardaki tahribatı, neo-liberalizmin insanlığa armağanı oldu. Tek kutuplu düzenin artık ortadan kalktığı yeni dünya düzeninde, insanlığın en acil sorunu doğayı yeniden kazanmak olmalıdır. ■

METİN YEĞİN

Zil, şal ve gül yahut Sevilla'da Flamenko

Flamenko, dünyanın birçok yerindeki bazıları benzerleri gibi, turistlerin ağına düşüp, 'mutenalaşp' Sevilla halkından hiç kopmadı. Sevilla'nın zengin mahallelerinde, sokaklarında, gecekondularda, parklarında her yerde dinlenmeye devam ediyor.

SEYAHAT sizi eğer dans etmeye taşıyorsa seyahat sayılabilir mi? Yani seyahat insanın, daha doğrusu, hayatı otomobil ve telefon markası olarak görmeyenin bir ütopyası ise, bu ütopya, **Emma Goldman**'ın 'Dans edilmeyen bir devrim, devrim değildir' ile **Subkumandan Marcos**'un 'Biz iktidarı değil dans edilecek bir yer istiyoruz'u değil mi? Bu yüzden İspanya'da **Sevilla**'nın sokaklarını

dolaşım birlikte ama sadece turistlerin rotasında değil, ne de günlük koşturmacaların... **-Yazar 'Endülüste Raks'ı dinleyerek bu yazıya başlamanızı tavsiye eder.-** **Yine de Calle Constitución'dan.** başlamak gerekir anlatmaya **Sevilla**'da **Flamenko**'yu. Ne güzel ki otomobillerin dışarı atıldığı bu yaya sokağında, tramvayların gürültüsüz geçişlerinde günün her saati **Flamenko**'nun topuk

ritimlerini, kastanyet vuruşlarını duyabilirsiniz. Çoğu zaman sırtlarını kentin en büyük katedrali **Santa Maria**'ya veren Flamenkocular, biraz sokak usulü ile, burada 'raks' ederler. Sokak usulünden kastım, çaldıkları parçalar biraz daha kısa ama vurucudur. Gitarıcı, kapalı bir mekânda ya da klasik bir **Flamenko** parçasından daha çok, 'Golpe-darbe' ile çalar. Yani gitarın bütün tellerinin üzerinde birlikte

daha sıkça dolaşır parmakları. Gitarın bedeninde daha çokça ritim tutulur. Dansçının topukları acelesi varmışçasına, biraz önce kucağında taşıyıp yanında getirdiği tahta izgaranın tepesini döver. İşe de yarar bu. Turistler bu ritmin büyüüne kapılıp, belki kısa da olsa yakalanırlar. Sokak müzisyenlerinin kendi yaptıkları korsan kayıtlarını satın alırlar ya da birkaç Avro atarlar şapkanın içine...

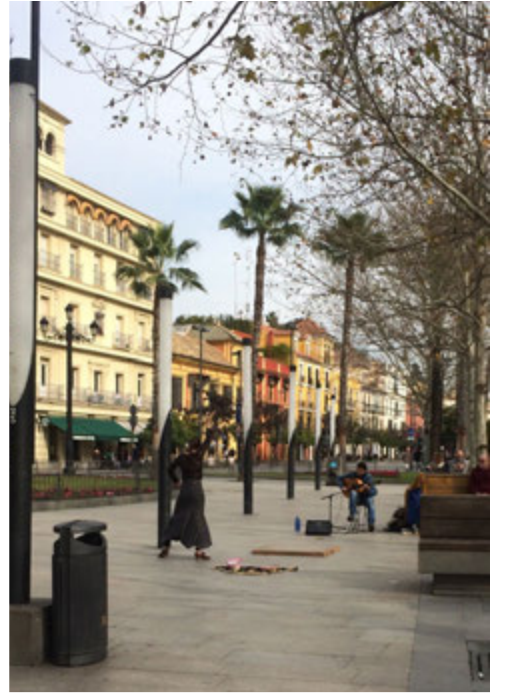
Sadece sesler değildir burada insanı çeken. **Flamenko** dansçısının yukarı kalkmış kollarıyla estetik görünüşü yeryüzüne inmiş bir gökkuşağı gibidir. - Ah sevgili okur daha fazla mutlu edemeyeceğim sizi. Uçak yolculuklarında önümüze bırakılmış, sadece gülümseyen insan fotoğraflarıyla dolu bir dergi değil Marti. Bu yüzden **Sevilla**'dan sadece 92 kilometre ötede, şişme motorlarla karaya çıkmaya çalışan mültecileri hatırlatmam gerekiyor. Kadınları, çocukları ve hiçbir zaman, hiçbir yerde nedense pek kayıptan sayılmayan erkekleri. Okyanusun med ve cezir saatlerine ve ödeme güçlerine göre, bazen sürat motorları, bazen lastik şambrellerle geçilmeye çalışılan bu okyanus, öte kıyının insanlarını, Afrika'yı ve onun kaderini küçük parçalar halinde buraya taşır ve aslında unutmayın ki ülkelerin sınırları yoktur, devletlerin sınırları vardır.

-Yazarın tavsiyesi artık burada, grup 'Radio Tarifa'dan 'Sin Palabras' dinlemektir.-

Bu hatırlatmanın nedeni aslında **Flamenko**'yu anlatmak. Çünkü **Flamenko** eğer sadece turist fotoğraflarında kalsaydı, yüzeysel ve geçici o zamanda, içindeki derin hüznün farkına varılmayabilirdi. **Flamenko**, bu topraklarda yaşayanların, göçenlerin, geçenlerin, kaçışların, ganimetlerin birbirine karışmasının eseridir. Bu yüzden hem bu toprakların, hem de Afrika'nın, Asya'nın, Latin Amerika'nın rengini içinde taşır. Farklılığın ironisidir. **Sevilla**, 537 yıl Müslümanların hakimiyetinde olmuş bir şehirdir. İstanbul bu süreyi henüz yakında geçmiştir. Ancak çok önemli bir Katolik merkezdir de. Bu iki etki, neredeyse her yerde yan yana, iç içedir. Mesela **Sevilla**'yı anlatırken, duvarının önünden başladığımız **Santa Maria Katedrali**'nin çan kulesi 'Giralda', daha önce aynı yerde olan caminin dönüştürülmüş mağrip usulü minaresinden başka bir şey değildir. Yine mutlaka ki turistlerin rotası olan **Alcázar Sarayı** da Müslüman muvahhitler tarafından başlanıp ve Hristiyanlar tarafından bitirildiğinden bu birlikteliği içinde taşır. Belki bu tanımlama size garip gelecek ama 'mütevazı bir görkemi' vardır. Ne bugünün dikey çölleri camdan plazalar gibi gökyüzünü böler ne de herhangi bir ülkedeki devlet binalarının resmi ceberut suratını taşır. Dış cephesindeki çini işlemler, sadece bu sarayı değil, onları yapan ustaları, yapı işçilerini bugüne getirir. Krallar, sultanlar tarih kitaplarının bir köşesinde unutulmuş isimleriyle yok olurken, bu maharetli ustaların, işçilerin çini resimleri yüzyıllara meydan okur.

-Yazar burada bir Sevilla Flamenko parçası , 'salta la reina almonteño' dinlemenizi tavsiye eder.-

Flamenko, dünyanın birçok yerindeki bazıları benzerleri gibi, turistlerin ağına düşüp, 'mutenalaşp' **Sevilla** halkından hiç kopmadı. **Sevilla**'nın zengin mahallelerinde,

sokaklarında, gecekondularda, parklarında her yerde dinlenmeye devam ediyor. Bir piknikte birisinin gitarla **Flamenko** çalıp söylediğini, otobüste bir genç kadının kulaklığından dışarı ezgilerinin taşğını ya da gençlerin omuzlarında taşıdıkları, koca bir müzik çalarla her yere ritimlerini saçsa dolaştıklarını görürsünüz. Bu yüzden **Flamenko** okulları, sadece kent merkezinde pahalı binalarda turistlere hizmet etmez. Mahalle aralarında ya da mesela Almadia Meydanı'nın dar sokaklarında, avlulu evlerin kıyısında, insanı güneşten kurtaran pasajlarda, insanlar nereye sızmışsa orada vardır. Ayrıca **Flamenko** sadece okullarda tedrisat ile de yaşamaz. Neredeyse her mahallede Flamenko kulüpleri vardır. Buralarda birlikte olmak, **Flamenko** yapmak, festivallere hazırlanmak, şarkılar söylemekten ibaret değildir

bu kulüplerin işlevi. Komşuluk dayanışmasıdır bu, sevinçlerin ve üzüntülerin paylaşıldığı. Çok aşklar yaşanır, çok evlilikler. Çocukların vaftiz aileleri buradan olur, doğum günleri birlikte kutlanırlar. Her hafta bir bahane ile mangallar kurulur kulüp bahçelerinde. İnsani ilişkilerin iyice çözüldüğü 21. yüzyılda buna direnir Flamenko ve insanlar hâlâ birbirine dokunabilir buralarda...

Sevilla'da Flamenko dediğinizde Çingeneleri ayrıca anmadan geçilemez. İspanya'nın en büyük Çingene mahallelerinden bir kısmı buradadır. Onların sokaklarında müzik, bu kulüplerden de ibaret değildir. Daha doğrusu **Sevilla**'da insanların yaşamlarının önemli bir kısmında müzik yer alır ama Çingenelerde böyle değildir. Çünkü onlarda müzik hayatın ta kendisidir, ayırmamaz. **Flamenko**

dilini tam anlamaya başladığınızda, her bir gitar vuruşu, topukların yere dövüşünün neredeyse her birinin farklı olduğunu görürsünüz. Bunların içinde Afrika'nın, Asya'nın, Latin Amerika'nın izleri vardır ama içinde ki derin hüznünde bile açığa çıkan neşe, mutlaka dünyanın her yerini mekân eylemiş, mekânsızların, çingenelerin ölenemez neşesinden başka bir şey değildir.

Ve yazar tavsiyelerine devam eder ve bu sefer bir şarkı önermekle yetinmez; Eğer İspanyolca öğrenmek istiyorsanız alırmayın dil okullarına, dünyanın dört bir ucundan, aynı sizin gibi İspanyolcayı bilmeyenler gelir oraya ama **Flamenko** okuluna giderseniz hem İspanyolcayı öğrenirsiniz hem de **Flamenko**'yu. Eğer öğrenmeseniz de dans ederek geçer hayatınız bu kısmı.

Başka ne ister ki insan... ■

SETENAY ÖZBEK

Azra Erhat'ın izinde kültürel bir Mavi Yolculuk

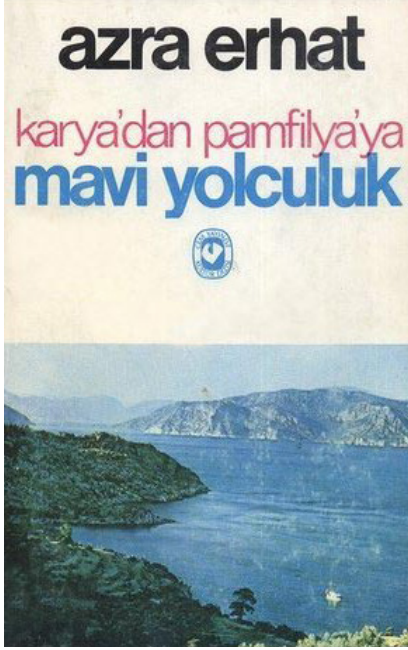
YEREL değerlerden evrensel ilkelere ulaştığı ve batı kültürleri ile Anadolu kültürleri arasında köprü kurduğu metinleriyle hümanist görüşün temsilcilerinden, çevirmen, deneme ve inceleme yazarı **Azra Erhat**'ın **"Mavi Yolculuk"** adlı kitabı, bir keşif, gezi kitabı olma özelliğiyle öne çıkar. İlk olarak 1957'de, daha sonra daha kapsamlı olarak 1962 ve 1979'da tekrar yayınlanmıştır. Öylesine içten, öyle severek anlatır ki onun bu sahipleniş eninde sonunda size onunla birlikte bu yolculuğa çıktığınızı hissettirir.

"İlk demir alma olayı, büyük bir olaydır, kaptan dümeni başına geçer, yardımcılarına emirler yağdırır, yolculardan erkekler ve özellikle delikanlılar demir almaya yardım ederler. Herkes heyecan içindedir, deniz masmavi parlar, bir dünya açılmaktadır gözlerinizin önünde, bir mutluluk denizi pırl pırl bir güneşin altında ufuklara dek uzanır, neler görülecek, neler yaşanacak merakı yeni yeni göz önüne serilen güzel görüntülerden bir şey kaçırmamak çabasına karşarak, yolcuların gemide koşuşmasına, fır dolanmasına yol açar..." A.E

"Mavi Yolculuk" kitabının hemen her sayfasında size gizemli ve keşfedilmemiş sunarken, yol boyunca size rehberlik eder. Okurun nefesinizde yosun kokusuna, iyot kokusu karışır. Kıyıda kayaların keskin sırtlı, terli bedenlerini, cam gibi berrak denizi kucaklırsınız. Yolculuğunuzda yelkenin içine dolan rüzgârla, bembeyaz köpüklü dalgalarda doğanın gücünü ilâğınızda, kemiklerinizde, ruhunuzda hissedersiniz.

"Mersincik koyunu dönünce Arşipel'e girdik. Türkçe'ye Adalar Denizi diye çevirdiğimiz bu Arşipel (İtalyanca arcipelago, Fransızca archipel) sözü denize serpili birçok adalar anlamına gelen bir coğrafya terimidir. Kuruluşu özbeöz Yunanca: arkhi - üstünlük gösteren ek - pelagos (deniz). Ama eski Yunanca'da bu terime bir kere olsun rastlanmaz. Sözü ilk kullanan 16'ncı yüzyılda bir İtalyan'mış."

Kitabında bize böyle seslenen Azra Erhat, **"Halikarnas Balıkcısı"** adıyla anılan **Cevat Şakir Kabaağaçlı** ve **Sabahattin Eyüboğlu** ile birlikte **"Mavi Yolculuk"** kavramını Türk ve dünya edebiyatına kazandırmıştır. **Sabahattin Eyüboğlu, Gökova Körfezi'**nde önceleri çok mütevazı koşullarda başlayan sonra bir gelenek haline gelen, bu tarih ve

Mavi Yolculuk - Azra Erhat
134 sayfa, Cem Yayınevi, 1979

kültür yolculuklarına **"Mavi Yolculuk"** ya da **"Mavi Gezi"** adını takmıştı. Bu geziler 1950 yılının ortalarından itibaren diğer hümanist aydınlarla birlikte, küçük balıkçı veya süngerçi tekneleriyle itibaren her yıl artan sayıda insanın katılımı ile yıllarca sürdü. Amaçları dünyadan kaçmak ve medeniyetten uzak olarak kafa dinlemek ve Anadolu'nun geçmişine sahip çıkma düşüncesidir.

"Batı uygarlığının kaynağı Anadolu'dadır, en değerli kanıtları bizdedir. Bu gerçeği dünyaya yaymak, kafalara yerleştirmek için gösterdiğimiz çabalar yetersizdir. Kendimiz yeterince bilmiyor, ilgilenmiyor, uğraşmıyoruz ki başkalarına anlatalım."

Azra Erhat'ın kitabında yazdığı gibi Ege kıyılarında mavi yolculuğa elverişli iki bölge vardır. Karya yöresini kapsayan Gökova körfezi ya da Likya yöresini kapsayan Marmaris ile Antalya arasındaki kıyılar yolculuk güzergâhlarıdır.

"Batı uygarlığının kaynağı Anadolu'dadır, en değerli kanıtları bizdedir. Bu gerçeği dünyaya yaymak, kafalara yerleştirmek için gösterdiğimiz çabalar yetersizdir. Kendimiz yeterince bilmiyor, ilgilenmiyor, uğraşmıyoruz ki başkalarına anlatalım." Azra Erhat

Siz bu mavi yolculukta özgürleştikçe, deniz de size daha azla yetinmeyi ve yaşanan her deneyimde doğaya saygı duymayı öğretir. Onlar bu Mavi yolcu-

luklarda yanlarına sadece Peynir, su, İstanköy peksimeti, tütün ve rakı alırlar ve gazete okumaz radyo dinlemezlerdi.

"Fırtınadan sonra şaşakalır insan, anlayamaz o azgın denizin ne kerametle, nasıl durulduğunu."der **Azra Erhat** kitabında.

Böylesi yolculuklar doğayı ve kendinizi keşfetmeye götürür. Mavi yolculuğa çıktysanız, bilin ki o masmavi denizde yaşanan her şey, sizi günlük hayatın tekdüzeliliğinden, hırpalayıcı çaresizliğinden, yabancılaşmadan kurtarıp, beyaz bir teknenin üstünde büyültü güzellikteki kıyılara, koylara taşıyacaktır.

"Likya bölgesini denizden gezmek için aşağıda özetlemeye çalışacağımız güzergâh izlenir. Haritada gösterilen durak yerleri, limanlar ve koylar hakkında kısaca bilgi vereceğimiz gibi, buralarda nerelere nasıl gidilebileceği de belirtilecektir."

"Ağustos'un on beşiydi, ayın bir gümüş şeridi gibi uzanan ışını ilkçağ limanının sular altında kalmış beyaz mendireğine paralel bir çizgi çiziyordu. Kıyıda kayalara dayalı, çalılıklara karışmış birkaç evin kapkara pencereleri kör gözler gibi bakıyordu bize. Behramkale - Assos'un bugünkü adı - Edremit körfezinde Midilli adasına en yakın köyümüzdür."

Azra Erhat, mekân ve olayları

kendine göre değerlendirerek deneyimledikleriyle harmanlayarak metne aktarır. Yazılarında öyküleyici, açıklayıcı ve betimleyici anlatımdan yararlanmaktadır. Anlatımı açık, yalın, duru, akıcı ve sürükleyicidir. Kendi dediği gibi kuru kuruya coğrafya ya da tarih olgularını sıralamaz o. İyi bir gözlemci olması ile birlikte bilgi veren yönü ağır basan kitabında aynı zamanda kişisel yaşamı da konu alan metinler yazmıştır.

Azra Erhat ve arkadaşlarının başlattıkları Mavi Yolculuk geleneği bugünkü güneybatı Türkiye'nin denize dair yaşantısında derin izler bırakmış ve entelektüel zümreye ait bir yaşam tarzı olarak benimsenmiştir. Yaşadığımız yıllarda her yaz düzenli aralıklarla denize açılan yüzlerce yelkenli **Azra Erhat** ve arkadaşlarının yolundan giderek Mavi Tur yapmakta ve denizle, doğayla barışık bir yaşamın tadını insanlara sunmakta, mutluluğunu yaşatmakta. Bu nedenle **Azra Erhat**'ı Türkiye'deki deniz sevgisini ve denizle içli dışlı hayatı, büyük felaket yıllarından sonra yeniden canlandıran sayılı kişilerden biri olarak tanımlamak abartı olarak görülmemelidir.

Doğaya ve üzerinde yaşadığının coğrafyaya âşıkınız, iyi ya da kötü bu değişimlere direnirsiniz. Önceleri başkaları da görsün, değerini bilsinler diye çabaladığınız, anlata anlata bitiremediğiniz saklı kıyıları, tertemiz mavi denizleri, keşfedilmemiş koyları yıllar sonra korumak için çırpınıp durursunuz

"Mavi yolculuk bitmemişt, mavi yolculuk bitmeyecekti. On yedi mavi yolcu on yedi mavi dost olmuşt." (Azra Erhat) ■

SARIYER BELEDİYE TİYATROSU NEJAT UYGUR SAHNESİ MART AYI PROGRAMI

ÜLKENİN RENKLERİ

Düşler ülkesinde bir krallık ve oldukça yaşlı fakat bir o kadar da sevimli kralı. Artık yaşlandığı için ülkeyi güzel bir şekilde yönetemediğini düşünür ve bir karar verir. Tahtını oğulları Büyük Prens veya Küçük Prens'ten birine bırakacaktır. Bunun için, bir yarışma düzenler ve oğullarına bir ay süre verir. Bu süre içinde ülkenin en güzel dört rengini getiren

Yazanlar: Nursel Çetin-Eşref Karadağ
Yöneten: Tuna Öztunca

Sarıyer Belediye Tiyatrosu
3-10-17-24 Mart Cuma
4-18 Mart Cumartesi Saat: 13.30

ESKİCİNİN TAZESİ

İspanyol sair ve oyun yazarı Federico Garcia Lorca'nın yazmış olduğu ESKİCİNİN TAZESİ, küçük bir kasabada, kocasıyla arasındaki bir hayli yaş farkına ve çevrenin dedikodusuna rağmen evliliğini ayakta tutmaya çalışan bir genç kadının toplumsal kurallara ve baskıya direnişini anlatır. Genç kadının, taşranın bağnaz, erkek egemen ve müdahaleci insanına karşı sergilediği bu şiirsel direnişi ve Lorca'nın büyültü dilini, ünlü şairimiz Can Yücel'in incelleme çalışmasıyla sahnelenmiştir. İyi seyirler...

Yazan: Federico Garcia Lorca
Yöneten: Abdullah Alparslan
Sarıyer Belediye Tiyatrosu
4-11-25 Mart Cumartesi
17 Mart Cuma Saat: 20.00

KONSER: ALLEGRA ENSEMBLE

Yaşar Kemal Kültür Merkezi **7 Mart** Saat: 20.00

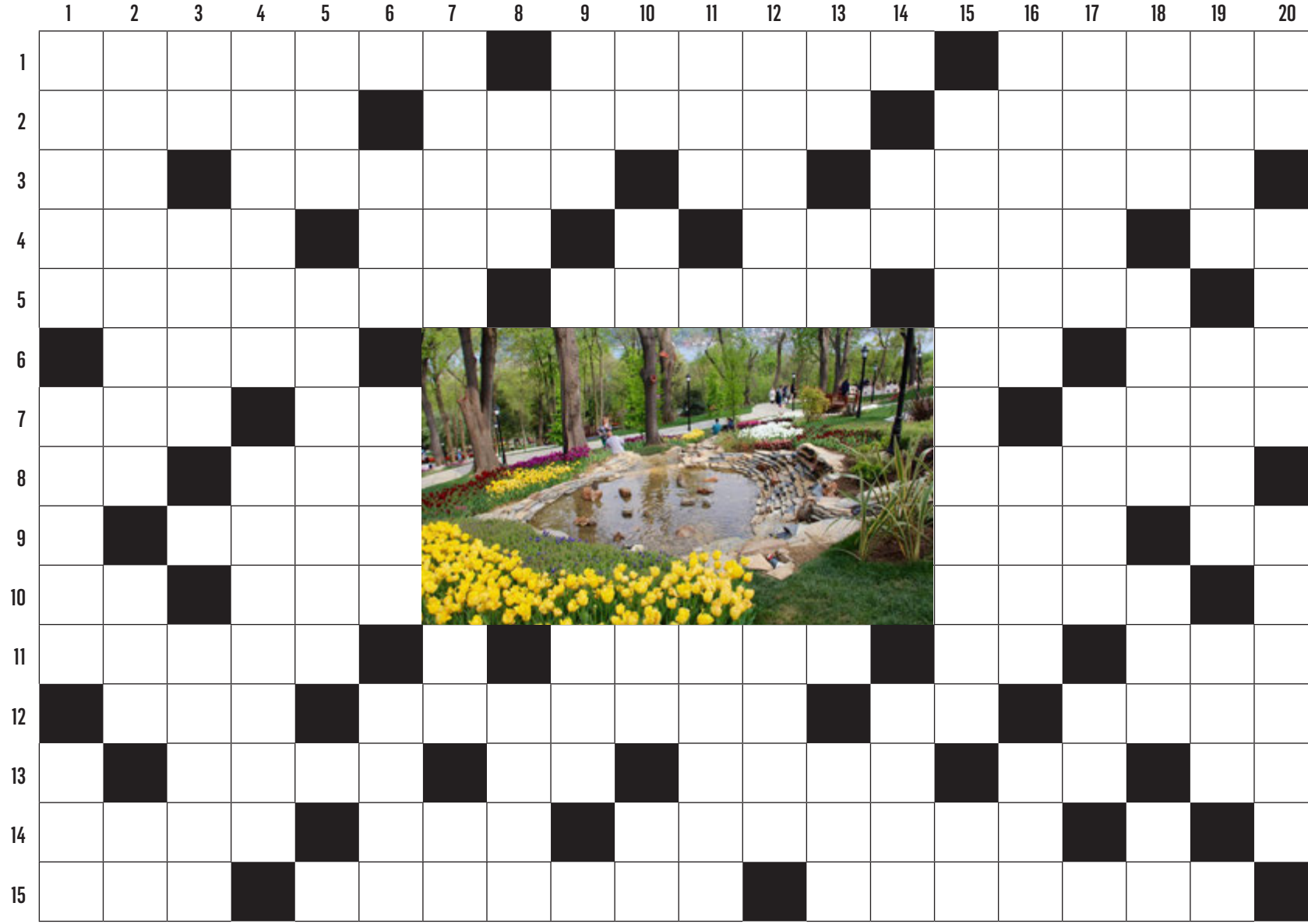
8 KADIN. 8 konservatuar kökenli müzisyen. Birlikte müzik yapmanın keyfini yaşama ve dinleyicilerle paylaşma heyecanıyla bir araya gelmiş 8 ayrı dünyayız aslında. Sloganımız **" Bi' Dünya Müzik"**. Bu başlık altında tek bir dünyayı 8 kadın olarak tüm renkleriyle yansıtmaya çalışıyoruz. Öncelikle kendi kültürümüzden kopmadan türkülerimizi repertuara aldık. Ardından dünya müziğinin seçkin örneklerinden yola çıkarak tangolar, müzikaller, fadolar, şansonlar ve klasik caz parçalarını repertuarımıza ekledik. Bütün bu bilinen müzik örneklerini klasik müzik enstrümanları ile çok sesli olarak icra ederek Türkiye'de bu anlamda yoruma önemli bir yenilik getirdik.

Grubumuzun ilk oluşum zamanları ise aslında 2005 yılında başladı.

O zamanlar Allegra Yaylı Quartet olarak doğan grubumuz, o dönemde kendi özel konser organizasyonlarının yanı sıra Devlet Opera ve Balesi bünyesindeki çeşitli konser programlarında da yer aldı.

Son 1 yıldır 8 kadından oluşan son şekline ulaşan Allegra Ensemble olarak yurtiçi ve yurtdışında birçok konser verdik. Her konserde öncelikle kendi yüreklerimize dokunabilmeyi sonrasında da bu samimiyetin gücüyle seyirciyle bütünleşmeyi arzuladık ve bunu gerçekleştirdik. Kendi ayakları üzerinde durmayı bilen, birlikte müzik yaptıktan, bir araya gelip çağdaş Türk kadınları olarak kadının gücünü her zaman inandık. Bunun verdiği güçle her zaman daha da iyi işler yapmayı hedefledik. Tüm bilgilerin ışığında müziğimizi sizlerle paylaşmaya devam ediyoruz.

SARIYER KÜLTÜR BULMACASI

SOLDAN SAĞA

1. Resimdeki korunun bulunduğu Sarıyer semti – Sarıyer'in bir semti – Bir çiçek türü. 2. Sarıyer'in içindeki bir semt – "... Kalesi" (Uskumruköy'deki tarihi kale) – Brülör. 3. Medeni Hukuk (kısa) – "... Suyu Piknik Alanı" (Zekeriyaköy'deki mesire yeri) – Milattan Sonra (kısa) – Sarıyer'in karşısındaki ilçe. 4. Altay ve Türk mitolojisinde korkunç dev balık – Voleybol, tenis bölümü – Demirciköy'deki bir beach – Uluslararası Bakalorya (kısa). 5. "Boğaz'ın İncisi" – Gemi mürettebatı – Para yardımı. 6. İçecek kokusu – Milimetre (kısa) – Bir şarkının istek üzerine tekrarlanması. 7. Temel, esas – Olumsuzluk veren bir örnek – Erler. 8. Karaciğer sıvısı – İlişkin – Sarıyer'in bir mahallesi. 9. Eski bir tahıl ölçüsü – Ödünç alınan ya da verilen şey – Fena değil. 10. İlave – "Kum..." (Kilyos'un diğer adı) – Şehzade eğitmeni. 11. Deney hayvanı – Faal, aktif – Lale'nin ünsüzleri – Nazım Hikmet'in soyadı. 12. Kampana – Sarıyer'in ünlü ormanı – Kuzu sesi – Sarıyer'de yer alan bir üniversite. 13. En güzel resimdeki parkta açan çiçek – "Kenzaburo ..." (Japon yazar) – "... çıköy" (Sarıyer'in bir semti) – Bir takımın gözde oyuncusu – Rusçada evet. 14. Abide – Bir meyve – Sarıyer'i eylül başında sevindiren balık. 15. Hile, entrika – Sarıyer'deki arboretum – Sarıyer'in en güzel koylarından biri.

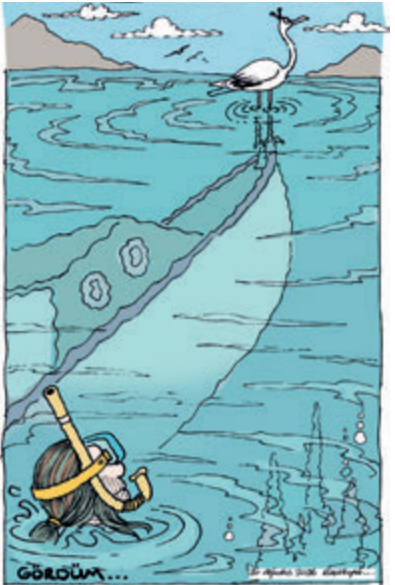
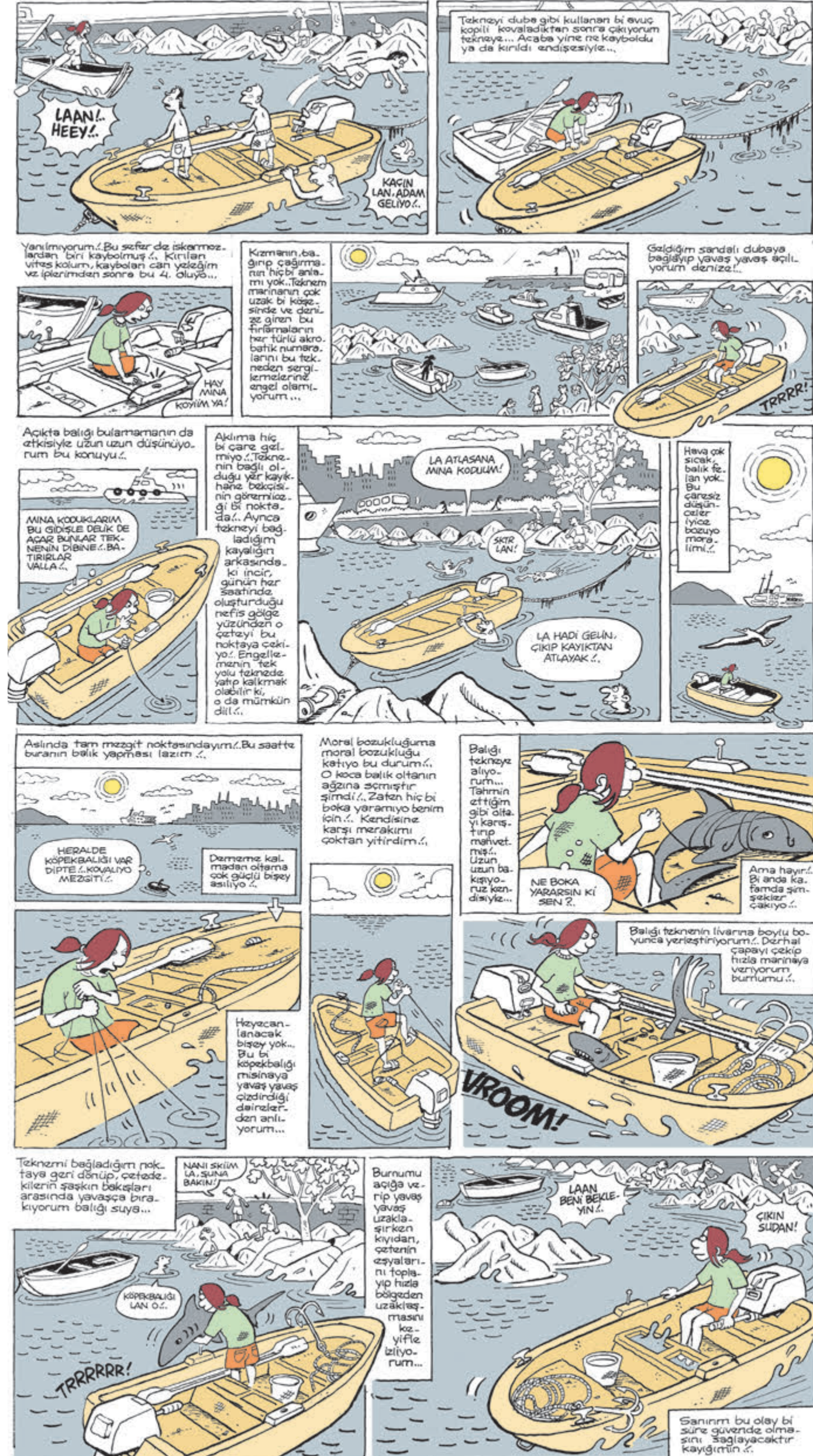
YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. "... Kum Plajı" (Rumelikavağı'nda bir plaj) – Sarıyer'in ünlü yemeği – "...berk Hanım Müzesi" (Büyükdere'deki, Türkiye'nin ilk özel müzesi). 2. Kanlıca sırtlarındaki ünlü koru – Sarıyer'de bulunan bir üniversite – Bir soru sözü. 3. Parola – Divan edebiyatı nazım ölçüsü – Sarıyer'deki restoranlarda en çok yenen special. 4. Bir makyaj malzemesi – "Ali ... Anadolu Lisesi" (Sarıyer'de bir lise). 5. Bir Afrika antilobu – Sarıyer'in bir semti. 6. Londra Ekonomi Okulu (kısa) – "Faliş Rıfı ... Tabiat Parkı" (Belgrad Ormanı içinde yer alan dokuz adet tabiat parkından biri) – "... ler" (Belgrad Ormanı içinde yer alan dokuz adet tabiat parkından biri). 7. Bazı işlemlere geçerlilik kazandıran bir hukuki görevli – Demirin simgesi – Bir haber ajansı. 8. Saniyede bir jüllük iş yapan bir motorun güç birimi – İngiltere'de bir soyluluk sanı. 9. Gare – Bir deniz adı. 10. İlkel benlik – Su – Türkiye'nin plaka işareti – Praseodimin simgesi. 11. Küçük bir limon türü – Sarıyer'in ünlü böreği. 12. "... Ziya Öniş Stadi" (Sarıyer futbol takımının maçlarını yaptığı stadyum) – Put, tapılan şey. 13. Osmiyumun simgesi – Güney Afrika Cumhuriyeti plaka imi – Özel gezinti gemisi. 14. Bir işaret sıfatı – Bebek yiyeceği. 15. Sarıyer'in bir mahallesi – Tümör. 16. "Ömer ..." (İranlı şair) – "... Ataman Klasik Otomobil Müzesi" (Ferahevler'deki müze) – Cet. 17. Lenf – Öncesizlik – Sahip, iye. 18. Üreticilerin ürünlerini satın alan ofis – Bir tür kağıt süslemeciliği sanatı – Askerlikte "yürü" komutu – Dünyanın uydusu. 19. Geçmiş – Ödünç verme – Uluslararası Kalkınma Örgütü (kısa). 20. Dahil – İstinye'de bulunan borsa – "... Suyu Mesire Yeri" (Sarıyer'deki bir mesire alanı).

HAZIRLAYAN: İLKER MUMCUOĞLU

ERHAN CANDAN

MİZAH

Edebiyat yapıyoruz

Sarıyer edebiyat günleri başlıyor...

12-13-14 Mayıs'17

Şiir Teknesi, Söyleşiler, Kitap Fuarı, İmza Günleri

SarıyerBld

SarıyerBelediye

SarıyerBelediye

www.sariyer.bel.tr | 444 1 722

6. Sarıyer Edebiyat Günleri